

Eviran julkaisuja 2/2010
Uusittu painos 2010

Täydentävät ehdot

**Eläinten merkintä ja rekisteröinti,
kasvinsuojeluaineet, rehut, elintarvikkeet,
eläintaudeista ilmoittaminen ja eläinten hyvinvointi**



Eviran julkaisuja 2/2010
Uusittu painos 2010

Täydentävät ehdot
Eläinten merkintä ja rekisteröinti,
kasvinsuojeluaineet, rehut, elintarvikkeet,
eläintaudeista ilmoittaminen ja eläinten hyvinvointi

Kuvat

Eviran kuvapankki: A. Kivilahti; kansi, sivut 9,
11, 26, 29, M. Laeslehto; s. 7, T. Root; s. 14,
J. Härkönen; s. 18

Kuvailulehti

Julkaisija	Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Julkaisun nimi	Täydentävät ehdot Eläinten merkintä ja rekisteröinti, kasvinsuojeluaineet, rehut, elintarvikkeet, eläintaudeista ilmoittaminen ja eläinten hyvinvointi
Tekijät	Ulla Ollila, Anssi Welling, Marianne Pakola, Merja Manninen, Pirjo Korpela, Taina Lehdonkivi, Sirpa Kiviruusu, Kaija-Leena Saraste, Henriette Helin-Soilevaara, Ulla Karlström, Jaana Vuolle ja Taina Mikkonen
Tiivistelmä	<p>Opas on päivitetty versio maa- ja metsätalousministeriön saman nimisestä oppaasta, joka on päivitetty edellisen kerran vuonna 2007. Opas on tarkoitettu kaikille niille viljelijöille, jotka saavat maataloustukia. Oppaassa kerrotaan ehdoista, joiden noudattamatta jättäminen voi johtaa viljelijän saamien tukien menetyksiin, sekä näiden ehtojen valvonnasta. Oppaan päivityksessä on lainattu tekstiä myös maaseutuviraston (Mavi) rinnakkaisesta oppaasta: Täydentävät ehdot, viljelytapa ja ympäristöehdot, uudistettu painos 2010.</p> <p>Opas on saatavilla internetistä: http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuet/oppaatjaohjeet/taydentavienehtojenoppaat.html ja www.evira.fi. Oppaan kopioita jaetaan myös kuntiin maaseutuelinkeinoviranomaisille.</p>
Julkaisu-aika	Maaliskuu 2010
Asiasanat	Täydentävät ehdot, viljelijätuet, eläinten merkintä ja rekisteröinti, kasvinsuojeluaineet, rehut, elintarvikkeet, eläintaudeista ilmoittaminen ja eläinten hyvinvointi
Julkaisusarjan nimi ja numero	Eviran julkaisuja 2/2010
Sivuja	48
Kieli	Suomi, Ruotsi
Luottamuksellisuus	Julkinen
Julkaisun kustantaja	Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Taitto	Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Virastopalveluyksikkö
ISSN	1796-4369 painettu, 1797-299X pdf
ISBN	978-952-225-055-1 painettu, 978-952-225-056-8 pdf
Painopaikka ja -aika	Multiprint Oy, Vantaa 2010

Beskrivning

Utgivare	Livsmedelssäkerhetsverket Evira
Publikationens titel	Tvärvillkor Märkning och registrering av djur, växtskyddsmedel, foder, livsmedel, anmälan av djursjukdomar och djurens välbefinnande
Författare	Ulla Ollila, Anssi Welling, Marianne Pakola, Merja Manninen, Pirjo Korpela, Taina Lehdonkivi, Sirpa Kiviruusu, Kaija-Leena Saraste, Henriette Helin-Soilevaara, Ulla Karlström, Jaana Vuolle ja Taina Mikkonen
Resumé	<p>Guiden är en uppdaterad version av jord- och skogsbruksministeriets guide med samma namn, som senast uppdaterades år 2007. Guiden är avsedd för alla sådana jordbrukare, som får jordbruksstöd. Guiden redogör för villkoren som skall följas för att jordbrukaren inte skall gå miste om sina stöd och för tillsynen över dessa villkor. Vid uppdatering av guiden har text lånats också från Landsbygdsverkets (Mavi) motsvarande guide: Tvärvillkor, odlingssätt och miljövillkor, reviderad upplaga 2010.</p> <p>Guiden finns att få på webben: http://www.mavi.fi/sv/index/odlarstod/Ansokningsguiderochanvisningar/guidernaomtvarvillkor.html och www.evira.fi. Kopior av guiden skickas också till kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter.</p>
Utgivningsdatum	Mars 2010
Referensord	Tvärvillkor, odlarstöd, märkning och registrering av djur, växtskyddsmedel, foder, livsmedel, anmälan av djursjukdomar och djurens välbefinnande
Publikationsseriens namn och nummer	Eviras publikationer 2/2010
Antal sidor	48
Språk	Finska, Svenska
Konfidentialitet	Offentlig handling
Förläggare	Livsmedelssäkerhetsverket Evira
Layout	Livsmedelssäkerhetsverket Evira, Enheten för ämbetsverkstjänster
ISSN	1796-4369 painettu, 1797-299X pdf
ISBN	978-952-225-055-1 painettu, 978-952-225-056-8 pdf
Tryckningsort	Multiprint Oy, Vantaa 2010

Description

Publisher	Finnish Food Safety Authority Evira
Title	Cross-compliance Identification and registration of animals, plant protection products, feed, food, notification of diseases and animal welfare
Authors	Ulla Ollila, Anssi Welling, Marianne Pakola, Merja Manninen, Pirjo Korpela, Taina Lehdonkivi, Sirpa Kiviruusu, Kaija-Leena Saraste, Henriette Helin-Soilevaara, Ulla Karlström, Jaana Vuolle ja Taina Mikkonen
Abstract	<p>The guide is an updated version of a guide produced by the Ministry of Agriculture and Forestry with the same name, which was previously updated in 2007. The guide is intended for all of the farmers who receive agricultural support. The guide explains the conditions that are to be adhered to by the farmer in order not to lose the supports, and explains the controls of these conditions. When updating the guide, texts have also been borrowed from the corresponding guide produced by the Agency of Rural Affairs (Mavi): Täydentävät ehdot, viljelytapa ja ympäristöehdot, uudistettu painos 2010 (Cross-compliance, farming method and environmental conditions, revised edition 2010).</p> <p>The guide is available on the internet in Finnish: http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuet/oppaatjaohjeet/taydentavienehtojenopaat.html and in Swedish: http://www.mavi.fi/sv/index/odlarstod/Ansokningsguiderochanvisningar/guidernaomtvarvillkor.html and from www.evira.fi. Copies of the guide are also sent to the agricultural services offices in the municipalities.</p>
Publication date	March 2010
Keywords	Cross-compliance, support for farmers, identification and registration of animals, plant protection products, feed, food, notification of diseases, animal welfare
Name and number of publication	Evira Publications 2/2010
Pages	48
Language	Finnish, Swedish
Confidentiality	Public
Publisher	Finnish Food Safety Authority Evira
Layout	Finnish Food Safety Authority Evira, In-house Services
ISSN	1796-4369 printed, 1797-299X pdf
ISBN	978-952-225-055-1 printed, 978-952-225-056-8 pdf
Printed in	Multiprint Oy, Vantaa 2010

Sisällys

1 Mitä ovat täydentävät ehdot.....	7
1.1 Ehdot koskevat useita viljelijätukia	7
1.2 Täydentävien ehtojen oppaita on kaksi.....	8
1.3 Mitä ehtoja opas käsittelee	8
2 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	9
2.1 Eläinten merkitsemistä ja rekisteröintiä koskevat vaatimukset	9
2.2 Eläinlajikohtaiset merkitsemis- ja rekisteröintioppaat	9
2.3 Sanastoa.....	10
3 Kasvinsuojeluaineet.....	11
3.1 Hyvän kasvinsuojelun vaatimukset	11
3.2 Käyttö maatilalla	11
4 Rehut	14
4.1 Kirjanpito vaatimukset	14
4.2 Rekisteröityminen rehualan toimijaksi.....	15
4.3 Rehujen turvallisuus	15
4.4 Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet	15
4.5 Haitalliset aineet ja tuotteet.....	17
4.6 Hyväksyntämenettelyn alaiset rehut	17
5 Elintarvikkeet.....	18
5.1 Maidontuotantotilojen hygienia.....	21
5.2 Munantuotantotilojen hygienia	22
5.3 Siipikarjatilojen salmonellavalvonta.....	23
5.4 Kielletyt aineet ja sallitut eläinlääkkeet	23
5.5 Kasvinsuojeluainejäämät	25
6 Eläintaudit.....	26
6.1 TSE-taudit	26
6.2 Eläintauti-ilmoitukset	28
7 Eläinten hyvinvointi	29
7.1. Nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja munivia kanoja koskevat tarkastukset.....	30
7.2. Muut tuotantoeläimet	30
8 Mihin täydentävät ehdot perustuvat	31
9 Miten vaatimusten noudattamista valvotaan	34
10 Neuvonta	35
Liite 1 Rehujen haitalliset aineet ja tuotteet	36
Liite 2 Rehukirjanpito; Tilan rehutoimitukset, tuotanto ja käyttö.....	37
Liite 3 Ilmoitus rekisteröintiä varten; Rehualan alkutuotannon toimija.....	38
Liite 4 Nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja munivia kanoja koskevat täydentävien ehtojen valvontaan liittyvät eläinsuojelusäädännön vaatimukset	40
Liite 5 Muita tuotantoeläimiä koskevat täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät vaatimukset	44



1 Mitä ovat täydentävät ehdot

Täydentävät ehdot ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien ehtona. Täydentävät ehdot koostuvat viljelyyn liittyvistä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista sekä lakisääteisistä hoitovaatimuksista (taulukko 1). Lakisääteiset vaatimukset liittyvät ympäristöasioihin, kansanterveyteen, kasvien terveyteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin. Eläinten merkintää ja rekisteröintiä, kasvinsuojeluaineita, rehuja, elintarvikkeita, eläintaudeista ilmoittamista ja eläinten hyvinvointia koskevat täydentävät ehdot muodostuvat jo voimassa olevasta lainsäädännöstä, eivätkä siis tuo tiloille uusia vaatimuksia.

Taulukko 1. Täydentävien ehtojen kokonaisuus.

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset*
<ul style="list-style-type: none"> ■ Pientareet ja maaperän kunto ■ Hukkakauran torjunta ■ Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaan ■ Viljelykiertovaatimus ■ Kesantojen ja luonnonhoitopeltojen hoito ■ Maaston ominaispiirteet ■ Kasteluveden otto ■ Pysyvien laitumien säilyttäminen ja hoito
Lakisääteiset hoitovaatimukset
Ympäristö**
<ul style="list-style-type: none"> ■ Lannan ja lannoitteiden käsittely ■ Puhdistamolietteen käyttö ■ Pohjaveden suojelu ■ Luonnon suojeleminen maatalousmaalla

Kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys

- Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
- Kasvinsuojeluaineiden käyttö
- Elintarvikkeet (maidontuotantotilojen hygienia, munantuotantotilojen hygienia, siipikarjatilojen salmonellavalvonta, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät)
- Rehut
- Eläintaudit

Eläinten hyvinvointi

* Nämä ehdot esitellään Mavin viljelytapa ja ympäristöehdot oppaassa.

1.1 Ehdot koskevat useita viljelijätukia

Täydentävien ehtojen noudattaminen on EU:n kokonaan tai osittain rahoittamien tukien sekä eräiden kansallisten viljelijätukien edellytyksenä. Täydentäviä ehtoja pitää noudattaa koko kalenterivuoden ajan (1.1.–31.12). Tuet, jotka vaativat oppaassa kerrottujen ehtojen noudattamista, on lueteltu taulukossa 2. Täydentävien ehtojen lisäksi viljelijöiden on noudatettava tukia saadakseen myös tukien omia ehtoja.

Täydentävien ehtojen noudattamisen valvonta kohdistuu pääsääntöisesti tiloihin, jotka on erikseen valittu täydentävien ehtojen tarkastuksia varten. Valvontaa voidaan tehdä myös esim. sellaisilla tiloilla, joilla on jonkin muun valvonnan yhteydessä havaittu laiminlyöntejä. Tarkastuksissa havaitut täydentävien ehtojen laiminlyönnit vähentävät samanaikaisesti kaikkien taulukossa 2 lueteltujen tukien määrää.

Taulukko 2. Tuet, joiden vaatimuksena on täydentävien ehtojen noudattaminen.

EU:n rahoittamat suorat tuet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tilatuki ■ Peltokasvien tuotantopalkkio ■ Valkuaiskasvipalkkio ■ Tärkkelysperunan tuki ■ EU:n siementuotannon tuki timoteille ■ Uuhipalkkio ■ Lypsylehmäpalkkio ■ Nautapalkkio
Maaseuturahaston tuet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Eläinten hyvinvointituki ■ Ohjelmakauden 2007–2013 ympäristötuki ■ Ohjelmakauden 2007–2013 ympäristötuen erityistuet ■ Ohjelmakauden 2007–2013 luonnonhaittakorvaus ■ Ohjelmakauden 2000–2006 luonnonhaittakorvaus
Kansalliset viljelijätuet
<ul style="list-style-type: none"> ■ Luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa ■ Kotieläintilan hehtaarituki

1.2 Täydentävien ehtojen oppaita on kaksi

Tämä opas korvaa vuonna 2007 päivitetyn ”Eläinten merkintä, rekisteröinti, kasvinsuojeluaineet, rehut, elintarvikkeet, eläintaudeista ilmoittaminen ja eläinten hyvinvointi” -oppaan. Pääosa oppaan asiasisällöstä on pysynyt samana. Suurin muutos on, että vuodesta 2010 lähtien eläinten hyvinvoinnin valvontaan valitaan sikojen, vasikoiden ja munintakanojen lisäksi myös sellaisia tiloja, joilla on lampaista, vuohia tai vähintään 6 kk vanhoja nautoja. Jos tiloilla on muita tuotantoeläimiä (peuroja, strutsieläimiä, hevosia, biisoneita, ankoja, myskisorsia, hanhia, kalkkunoita tai turkiseläimiä), myös näiden eläinten hyvinvointi valvotaan. Perusvaatimuksina kaikille tuotantoeläimille ovat tietyt eläinlajikohtaiset tila-

ja olosuhdevaatimukset, lääkityskirjanpito sekä eläinten ruokinta ja juotto.

Tämän oppaan lisäksi täydentävistä ehdoista on julkaistu myös ”Viljelytapa ja ympäristövaatimukset” -opas, joka on Maaseutuviraston (Mavi) julkaisema ja luettavissa esimerkiksi internetistä osoitteesta www.mavi.fi. Nämä kaksi opasta yhdessä esittelevät täydentävien ehtojen kokonaisuuden.

Jos täydentäviin ehtoihin tai niiden valvontaan tulee muutoksia, niistä kerrotaan Maaseutuviraston (Mavi) julkaisemassa hakuoppaassa, jossa esitellään kevään päätukihaussa haettavat maa- ja puutarhatalouden tuet. Hakuopas lähetetään tukea hakeneille tiloille vuosittain ja se löytyy Mavin internetsivuilta www.mavi.fi.

1.3 Mitä ehtoja opas käsittelee

Oppaassa esitetyt täydentävät ehdot liittyvät kansanterveyteen, eläinten ja kasvien terveyteen sekä eläinten hyvinvointiin. Opas kertoo lakisääteisistä hoitovaatimuksista, jotka liittyvät eläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin, kasvinsuojeluaineiden käyttöön, elintarvikkeisiin, rehuihin, eläintauteihin ja eläinten hyvinvointiin. Nämä vaatimukset tähtäävät siihen, että tiloilla tuotetut elintarvikkeet ja rehut ovat turvallisia ja tuotantoeläimet voivat hyvin.

Viljelijän on tunnettava tuotantomuotoaan koskevat säädökset. Täydentävät ehdot perustuvat olemassa oleviin säädöksiin. Täydentävät ehdot on huomioitava, kun

- tuotetaan tuotteita elintarvike- tai rehu-käyttöön
- pidetään tuotantoeläimiä

Tärkeimmät kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät täydentävien ehtojen säädökset on lueteltu luvun 8 taulukossa 5.



Täydentävien ehtojen valvontakohteet

- Rekisteröityminen ko. eläinlajin pitäjäksi
- Rekisteritietojen ajantasaisuus
- Pitopaikkakohtaisten eläinluetteloiden ajantasaisuus
- Merkitseminen
- Eläinten läsnäolo pitopaikassa/tilalla

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvon-
nassa ei ole uusia vaatimuksia. Eläintaudin puh-
jetessa on tiedettävä missä kukin eläin on ollut
milläkin hetkellä, jotta todennäköisesti tartun-
nan saaneet eli sairastuneen eläimen kanssa jos-
sain vaiheessa tekemisiin joutuneet eläimet voi-
daan erotella muista eläimistä.

2.1 Eläinten merkitsemistä ja re- kisteröintiä koskevat vaatimukset

Sikojen, nautaeläinten sekä lammas- ja vuohi-
eläinten pitäjien on

- rekisteröidyttävä ko. eläinlajin eläintenpi-
täjäksi kunnan maaseutuelinkeinoviran-
omaiselle
- huolehdittava siitä, että eläimet ovat rekis-
teröidyssä pitopaikassa, jolla on pitopaik-
katunnus
- huolehdittava siitä, että eläinten merkitse-
minen on kunnossa
 - vapaita korvamerkkejä syntyviä eläi-
miä varten on oltava riittävästi (naudat,
lampaat, vuohet)
 - eläinten on oltava merkitty ja rekis-
teröity eläinlajikohtaisten säännösten
mukaisesti

- mahdolliset korvausmerkit tulee olla
tilattu ja kiinnitetty tarpeen mukaan
(naudat, lampaat, vuohet)
- pidettävä eläinluettelo kussakin pitopai-
kassa ajan tasalla (naudat, lampaat, vuo-
het ja siat)
- tehtävä rekisteri-ilmoitukset ilmoitusai-
kojen puitteissa
 - nautaeläimistä ilmoitukset tehdään
nautarekisteriin, jota päivittää Maata-
louden Laskentakeskus Oy
 - sioista ilmoitukset tehdään sikarekiste-
riin, jota päivittää maa- ja metsätalous-
ministeriön tietopalvelukeskus
 - lampaista ja vuohista ilmoitukset teh-
dään lammas- ja vuoohirekisteriin, jota
päivittää Maatalouden Laskentakeskus
Oy
- tehtävä sikojen eläinmääräilmoitukset
säännösten mukaisesti

Laiminlyönnit edellä mainittujen vaatimusten
noudattamisessa johtavat tukivähennyksiin, mi-
käli tilalle tehdään eläinten merkinnän ja rekis-
teröinnin valvonta.

Tarkempia ohjeita ja määräyksiä näistä vaati-
muksista löytyy eläinlajikohtaisista merkitsemis-
ja rekisteröintioppaista.

2.2 Eläinlajikohtaiset merkitsemis- ja rekisteröintioppaat

Eläinlajikohtaisiin oppaisiin on kerättyä sekä
EU- lainsäädännöstä että kansallisesta lainsääd-
ännöstä johtuvat eläinten merkitsemis- ja re-
kisteröintivaatimukset. Sen lisäksi oppaissa on
esitettyä esimerkiksi korvamerkki- ja korvaus-
merkkityökalujen sekä rekisteri- ilmoitusten teke-
miseen käytettävissä olevat ilmoitusväylät.

”Nautaeläinten merkitsemis- ja rekisteröintiopas”, ”Lampaiden ja vuohien merkitsemis- ja rekisteröintiopas”, sekä ”Sikojen merkitsemis- ja rekisteröintiopas” ovat tulostettavissa Elintarviketurvallisuusviraston internetsivuilta (www.evira.fi). Oppaita voi myös tilata maksuttomasti Elintarviketurvallisuusvirastosta, sekä Maatalouden Laskentakeskuksen asiakaspalvelusta (nauдат, sekä lampaat ja vuohet).

2.3 Sanastoa

Eläintenpitäjä

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on vastuussa eläimestä pysyvästi. Myös mm. kesälampaan ja -porsaan pitäjät ovat eläintenpitäjiä. Tilapäisesti eläimestä vastuussa olevat eläinvälittäjät eivät kuulu tähän ryhmään. Eläintenpitäjän on ilmoitauduttava kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle ja rekisteröidyttävä ko. eläinlajin pitäjäksi. Toiminnan lopettamisesta on myös ilmoitettava. Ennen toiminnan lopettamista eläimistä tehdään poistoilmoitus kyseiseen eläinrekisteriin, jonka jälkeen ilmoitus toiminnan lopettamisesta tehdään kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Pitopaikka

Yksikkö, joka muodostuu yhdestä tai useammasta laitoksesta, rakennuksesta, tarhasta tai muusta paikasta ja jossa tuotantoeläimiä pidetään, kasvatetaan tai käsitellään (navetat, pihatot, eläinhallit, laitumet).

Pitopaikkatunnus

Rekisteröidylle pitopaikalle annettu tunnus, jota käytetään ilmoitettaessa rekisteriin ao. paikan eläinjoukossa tapahtuneista muutoksista (ostot, myynnit, siirrot toiseen pitopaikkaan jne.) Tunnus on FI- alkuinen 12 numeroinen merkkisarja.

Korvamerkki

Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä (nauдат, lampaat ja vuohet) merkki, jossa on valmiiksi painettuna eläimen EU-tunnus. Kaikilla 1.1.1998 lähtien syntyneillä naudoilla ja pääsääntöisesti kaikilla 9.7.2005 lähtien syntyneillä lampailla ja vuohilla on oltava kaksi merkkiä, joista vasemmassa korvassa oleva on ns. päämerkki.

Merkintätunnus

Eläintenpitäjäkohtainen nelinumeroinen tunnus, jota käytetään sikojen merkitsemiseen tatuointina tai korvamerkkiin kirjoitettuna.

Eläinluettelo

Eläintenpitäjän pitopaikkakohtaisesti pitämä, ajan tasalla oleva eläinluettelo, josta käy ilmi mm. eläinten perustiedot, mahdolliset osto- ja poistopäivämäärät, siirtopäivämäärät, myös lähtö- ja määräpaikkatiedot. Kunkin eläinlajin (nauta, sika, lammas ja vuohi) kohdalla on luettelonpidossa omat sääntönsä. Luetteloiden tietoja on säilytettävä vähintään kolme vuotta.

Rekisteri, eläinrekisteri

Atk-pohjainen tietokanta, johon kunkin eläintenpitäjän on ilmoitettava eläimistään perustiedot ja tapahtuneet muutokset.



Täydentävien ehtojen valvontakohteet

- Kasvinsuojeluun on käytetty vain Suomessa hyväksytyjä kasvinsuojeluaineita ja valmistetta on käytetty hyväksytyyn käyttökohteeseen
- Kasvinsuojeluaineita on käytetty asianmukaisesti ja niiden käytöstä on pidetty kirjaa

Kasvinsuojeluaineiden valvonnassa ei ole uusia vaatimuksia. Kasvinsuojeluaineita on käytettävä asianmukaisesti ottaen huomioon hyvän kasvinsuojelukäytännön periaatteet. Voimassaoleviin käyttöohjeisiin tulee perehtyä ja niitä on noudatettava. Ainoastaan sellaisia kasvinsuojeluaineita, jotka on hyväksytty käyttötarkoitukseensa Suomessa, on luvallista käyttää. Luettelo hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista on Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) internetsivuilla osoitteessa www.evira.fi.

3.1 Hyvän kasvinsuojelun vaatimukset

Kasvinterveys on kannattavan kasvintuotannon perusedellytys. Kasvien ja kasvituotteiden terveys pyritään turvaamaan ensisijaisesti ennakkotoimenpitein soveltamalla hyvän kasvinsuojelukäytännön periaatteita. Tällä tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka parantavat viljelykasvien kilpailukykyä rikkakasveja, kasvitauteja ja tuhoeläimiä vastaan. Tavoitteena on tuottaa korkealaatuinen sato ja pitää samalla terveys- ja ympäristöriskit sekä kustannukset niin pieninä kuin mahdollista. Kasvinsuojeluaineita käytetään todetun tarpeen mukaan. Ensinnä otetaan huo-

mioon ennaltaehkäisevä torjunta, josta esimerkkinä ovat muun muassa kestävätkä lajikkeet, viljelykierto ja kasvupaikan mukaan valittu viljelytekniikka. Jos kasvinsuojeluaineita joudutaan käyttämään, valitaan torjuttavan kohteen ja ympäristön kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukainen valmiste, jota käytetään ohjeiden mukaan ja oikeaan aikaan. Kasvintuhoojen esiintymisen ja kasvustojen kehittymisen säännöllinen seuranta luovat perustan hyvälle kasvinsuojelulle.

3.2 Käyttö maatilalla

Kasvinsuojeluaineena saa käyttää vain Suomessa hyväksytyjä valmisteita. Kasvinsuojeluaineita on käytettävä asianmukaisesti eli viljelijän on noudatettava valmisteen käyttöä koskevia myyntipäällykseen merkittyjä sitovia määräyksiä. Viljelijän on tehtävä muistiinpanoja suorittamistaan kasvinsuojelutoimenpiteistä. Muistiinpanoihin kirjataan viljelykasvi, mitä rikkakasvia/rikkakasviryhmiä, kasvitauteja tai tuhoeläimiä on torjuttu tai mihin tarkoitukseen kasvinsuojeluaine on käytetty sekä kasvinsuojeluaineen nimi. Jos viljelijä on sitoutunut ympäristötukeen, ympäristötuen ehtojen mukaisesti tehdyt muistiinpanot kasvinsuojelusta ovat riittävät.

Kasvinsuojeluaineen myyntipäällyksen sisältämät merkinnät

Myyntipäällyksestä ilmenee kasvinsuojeluaineen

- käyttötarkoitus (esim. rikkakasvien torjunta-aine)
- käyttökohde (esim. kevätvehnä)
- käyttömäärät
- käytön rajoitukset

Myyntipäällykseen on myös merkitty päivämäärä, jolloin valmiste on hyväksytty käytettäväksi kasvinsuojeluaineena. Siinä mainitaan myös valmisteen sisältämien tehoaineiden nimet ja niiden määrät. Myyntipäällyksessä on merkittyä myös vaaraa ja turvallisuustoimenpiteitä osoittavat varoitusmerkit ja -lauseet. Päällykseen on kirjattu myös suojainohjeita, mahdollisia ruiskutusohjeita ja muita mainintoja, esimerkiksi varoitus resistenssin¹⁾ mahdollisesta kehittymisestä. Valmisteen käytön rajoituksia ovat muun muassa varoika²⁾ ja ympäristöhaittojen ehkäisytoimenpiteet. Rajoitus voi koskea myös käsittelyajankohtaa tai sadonkäyttöä. Ympäristöhaittojen ehkäisytoimenpiteitä ovat käyttörajoitukset vesistöjen läheisyydessä ja pohjavesialueella, eliövaroitukset ja toistuvan käytön rajoitus. Myyntipäällysmarkinnat saattavat ajan kuluessa muuttua, joten on hyvä tarkistaa voimassaolevat merkinnät Eviran internetsivuilta (www.evira.fi).

¹⁾ Resistenssillä tarkoitetaan eliön vastustuskykyä eli kykyä vastustaa jotain ulkoista vaikutusta. Kasvinsuojeluaineiden yhteydessä sillä tarkoitetaan rikkakasvien, kasvitautien tai tuholaisten torjunta-ainekestävyyttä.

²⁾ Varoajalla tarkoitetaan kasvinsuojeluainekäsittelyn jälkeistä aikaa, jolloin sadonkorjuu ei ole sallittu.

Käyttörajoitus vesistöjen läheisyydessä

Koska eräät kasvinsuojeluaineet tai niiden sisältämät tehoaineet ovat vesieliöille myrkyllisiä, niille on määrätty käyttörajoitus vesistöille aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Tämä rajoitus kieltää valmisteen käytön tietyllä etäisyydellä vesistöistä. Rajoituksen määräämän varoetaisyyden leveys riippuu aineen myrkyllisyydestä vesieliöille. Rajoitus on merkitty myyntipäällykseen.

Käyttö pohjavesialueilla

Pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton ja siitä on säädetty ympäristönsuojelulaissa. Tämän takia kasvinsuojeluaineiden käytössä pohjavesialueilla on noudatettava erityistä varovaisuutta. Eräät kasvinsuojeluaineet, niiden sisältämät tehoaineet tai niiden hajoamistuotteet ovat helposti kulkeutuvia ja siksi niiden käyttö pohjavesialueilla (pohjavesialueluokat I ja II) on kielletty koko-

naan tai niiden käyttöä on rajoitettu. Käyttökielto tai käytön rajoitus on merkitty myyntipäällykseen. Pohjavesilausekkeen ehdottomia määräyksiä on noudatettava. Kasvinsuojeluaineiden käyttörajoitukset pohjavesialueilla tulivat osaksi täydentäviä ehtoja jo vuonna 2005. Ennen kasvinsuojeluaineen hankkimista ja käyttöä viljelijän on syytä varmistaa, onko valmisteen käyttö sallittua pohjavesialueella. Evira ylläpitää internet -sivuillaan päivitettyä luetteloa kasvinsuojeluaineista, joiden käytölle on asetettu rajoituksia pohjavesialueilla, sekä taulukkoa pohjavesialueille hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista. Viljelijä voi myös tiedustella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta, onko tietyn kasvinsuojeluaineen käyttö pohjavesialueilla sallittu vai ei. Pohjavesisäädösten noudattamisen valvonnasta on kerrottu tarkemmin täydentävien ehtojen oppaassa "Viljelytapa ja ympäristöehdot" (Uusittu painos 2010, Maaseutuvirasto).

Toistuvan käytön rajoitus

Eräiden kasvinsuojeluaineiden toistuvaa käyttöä samalla kasvulohkolla tai alueella perättäisinä vuosina on rajoitettu. Tämä johtuu siitä, että osa käytetyistä valmisteista voi peräkkäisinä vuosina käytettynä aiheuttaa riskiä maaperäeliöille tai säilyä maaperässä hajoamatta seuraavaan kasvukauteen, jolloin ne voivat kertyä maaperään. Tällaisia valmisteita ovat esimerkiksi jotkut perunan ja sokerijuurikkaan rikkakasvien torjunta-aineet. Toistuvan käytön rajoitus on merkitty valmisteen myyntipäällykseen.

Kasvinsuojeluaineiden käsittely, varastointi ja säilytys ja hävittäminen

Kasvinsuojeluainetta ei saa varastoida, myydä eikä muuten luovuttaa muutoin kuin alkuperäispakkauksessa. Kasvinsuojeluaineet on varastoitava erillään elintarvikkeista ja rehuista. Kasvinsuojeluaineiden fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet saattavat muuttua, mikäli niitä säilytetään pitkiä aikoja ja niistä voi tulla alkuperäistä myrkyllisempiä tai niiden teho voi muuttua. Vanhentuneet tai käyttämättömät, rekisteristä poistetut kasvinsuojeluaine-erät ovat ongelmajätettä, joka tulee viedä ongelmajätteen keräyspisteeseen.

Tarkista valmisteen ajankohtaiset tiedot ennen kasvinsuojeluaineen käyttöä!

Eviran ylläpitämällä internet-sivuilla on kasvinsuojeluainerekisteri, josta on saatavilla ajantasaiset tiedot kasvinsuojeluaineista (www.evira.fi). Tietoja voi kysyä myös kunnan maa-seutuelinkeinoviranomaiselta tai Evirasta. Kemikaalivalvonta keskitetään Suomessa vuoden 2011 alusta Turvatekniikan keskuskeskukseen (TUKES) ja silloin Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) kasvinsuojeluaineiden asiantuntijat siirtyvät TUKES:iin.

Lisätietoja

Kasvinsuojeluseura

Kasvikohtaiset oppaat (www.kasvinsuojeluseura.fi)
Ajankohtaisia kasvinsuojeluohjeita -kirja

Evira

Kasvinsuojeluainerekisteri (www.evira.fi)
Kasvinsuojeluaineluettelo

SYKE

Torjunta-aineet ja ympäristö -opas (www.ymparisto.fi)

Esimerkki myyntipäällyksen tekstistä ja rajoituksista

Rajoitukset	
Vesistörajoitus	Veseliövaikutusten vuoksi valmistetta ei saa käyttää eikä levitysvälineitä puhdistaa 25 metriä lähempänä vesistöjä. Traktoriruiskun täyttöön vesistöistä ei saa käyttää ruiskun täyttölaitetta. Ruiskutettaessa on varmistauduttava, ettei kasvinsuojeluainetta kulkeudu vesiin tuulen mukana. Ylijäänyttä ruiskutusnestettä ei saa päästää vesiin.
Vesistörajoitus metriä	25
Pohjavesirajoitus	Kasvinsuojeluaine ja sen hajoamistuotteet voivat kulkeutua maassa, mikä vuoksi sitä ei saa käyttää tärkeillä tai muilla vedenhankintakäyttöön soveltuvilla pohjavesialueilla (pohjavesialueluokat I ja II). Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ja lähteiden ympärille tulee jättää vähintään 30-100 metrin levyinen kasvinsuojeluaineella käsittelemätön suojavyöhyke. Kasvinsuojeluaineen käyttöä karkeilla hietamailla ja sitä karkeammilla maalajeilla tulisi välttää.
Eliövaroitus	Mehiläisille ja kimalaisille vahingollinen kasvinsuojeluaine. Ei saa käyttää kukkivien kasvien käsittelyyn. Käyttö lähempänä kuin 60 m mehiläispestistä kielletty ilman mehiläishoitajan suostumusta. Kasvinsuojeluaine on myrkyllistä mehiläisille ja muille hyödyllisille niveljalkaisille.
Muut rajoitukset	Käyttö viljoilla sallittu vain käyttöohjeessa mainituissa erityistapauksissa. Herukka- ja karviaispensaita sekä omenaa ei saa käsitellä myöhemmin kuin viikon kuluttua kukinnan päättymisestä. Omenalla sallitaan ainoastaan yksi kukinnan jälkeinen käsittely. Porkkanalla ja kaalilla sallitaan vain yksi käsittely kasvukauden aikana. Lantulla tarvittaessa kaksi käsittelyä.
Pakkausten hävittäminen	Ylijäänyt, käyttökelvoton kasvinsuojeluaine viedään ongelmajätteen keräyspisteeseen ja tyhjät, huuhdellut myyntipakkaukset yleiselle kaatopaikalle. Älä saastuta vesiä tuotteella tai sen pakkauksella.
Varoajat	
Yleinen varoaika	28 vrk



Täydentävien ehtojen valvontakohteet ja uutta täydentävien ehtojen valvonnassa vuonna 2010

Valvonnassa tullaan painottamaan aiempien valvontakohteiden (kielletyn eläinvalkuaisen käyttö, kullekin eläinlajille soveltuvan rehun käytön varmistaminen, rehukirjanpito) lisäksi myös sitä, että

- jätteet, vaaralliset aineet, kasvinsuojeluaineet, siemenet ja lääkerehut on varastoitu ja käsitelty asianmukaisesti rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään
- kasvinsuojeluaineiden käytöstä on kirjanpito
- rehut on hankittu rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta

Rehut¹⁾ vaikuttavat osaltaan elintarviketurvallisuuteen, joten niiden on oltava turvallisia ja jäljitettävissä. Rehu ei ole turvallinen, jos se vaikuttaa haitallisesti eläinten terveyteen tai eläimestä tuotettu elintarvike ei ole rehun vuoksi ihmisravintona turvallista. Rehujen turvallisuudesta vastaavat rehualan toimijat, mukaan lukien viljelijät.

Rehuille asetettavat vaatimukset koskevat rehun tuotantoa, sekoitusta ja valmistusta omaan käyttöön, myyntiin sekä vastikkeettomaan luovutukseen. Lisäksi vaatimukset koskevat elintarviketuotantoeläinten²⁾ ruokintaa kotoisilla ja teollisilla rehuilla.

¹⁾ Rehulla tarkoitetaan mitä tahansa suun kautta tapahtuvaan eläinten ruokintaan tarkoitettua ainetta tai tuotetta, mukaan lukien lisäaineet, riippumatta siitä, onko se jalostettu, osittain jalostettu vai jalostamaton.

²⁾ Elintarviketuotantoeläimellä tarkoitetaan eläimiä, kuten nautoja sikoja ja kanoja, joita tai joiden tuottamia tuotteita käytetään elintarvikkeiden tuotannossa.

4.1 Kirjanpitovaatimukset

Rehuista sekä niistä otettujen näytteiden analyysituloksista ja kasvinsuojeluaineiden käytöstä on pidettävä kirjaa. Kirjanpito on perusedellytys myös rehujen jäljitettävyydelle ja se koskee kaikkia rehun tuottajia ja kotieläintuottajia. Rehujen jäljitettävyys on tarpeen, jotta rehuja voidaan mahdollisessa vaaratilanteessa vetää kohdennetusti markkinoilta (käytöstä). Tuottajan tulee pitää kirjaa seuraavista tiedoista

- A Tilalle ostetusta/vastikkeetta saadusta rehusta rehun myyjän/toimittajan nimi ja osoite, tuotteen nimi tai luonne (esimerkiksi rypsirouhe), toimituspäivä, määrä ja eläinryhmä, jolle rehu on syötetty
- B Tilalta myydystä/luovutetusta rehusta rehun ostajan/vastaanottajan nimi ja osoite, tuotteen nimi tai luonne (esimerkiksi kuivaheinä), toimituspäivä ja määrä
- C Tilalla itse tuotetuista rehuista kullekin eläinryhmälle syötetyn rehun nimi tai luonne
- D Rehun käytön lopettamisaika mikäli käyttöön liittyy varo aika
- E Rehuista otettujen näytteiden tulokset
- F Kasvinsuojeluaineiden käyttö

Tiedot rehuihin liittyen voi kirjata esimerkiksi oppaan liitteessä 2 olevaan mallilomakkeeseen (www.evira.fi). Kirjanpitovaatimukseksi riittää myös osto/myynti -kuittien ja -tositteiden säilyttäminen, jos niistä käy selville kirjanpidossa vaadittavat asiat.

Rehuista otettujen analyysitulosten kirjanpito-vaatimukseksi riittää niistä saatujen analyysitodistusten säilyttäminen.

Kasvinsuojeluaineiden kirjanpito vaatimukset on kuvattu edellä kohdassa "Kasvinsuojeluaineet". Jos viljelijä on sitoutunut ympäristötukeen, ympäristötuen ehtojen mukaisesti tehdyt muistiinpanot kasvinsuojelusta ovat riittävät myös rehuvaatimusten osalta. Tietojen tulee olla tarvittaessa valvojan viranomaisen saatavilla ja niitä tulee säilyttää viisi vuotta rehun hankinta/luovutusvuoden jälkeen.

4.2 Rekisteröityminen rehualan toimijaksi

Rehujen jäljitettävyyteen ja turvallisuuteen liittyen rehua tuottavan, sekoittavan, valmistavan ja käyttävän viljelijän on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi. Jos rehu käytetään omien eläinten ruokintaan ja näistä eläimistä saadut elintarvikkeet käytetään kokonaan omalla tilalla, tai jos kyseessä on pieni ja paikallinen toimija (enimmillään 3 ha), rekisteröintivelvoitetta ei ole. Alkutuotannon toimijat voivat rekisteröityä rehualan toimijaksi ilmoittautumalla Eviran internetsivuilta löytyvällä lomakkeella (Lomake F, ilmoitus rekisteröintiä varten/ rehualan alkutuotannon toimija). Lomake löytyy myös tästä oppaasta (liite 3). Rehua saa hankkia vain rekisteröidyltä tai hyväksytyiltä rehualan toimijoilta. Luettelot rekisteröidyistä rehualan toimijoista ja rehualan alkutuotannon toimijoista löytyvät Eviran internetsivuilta (www.evira.fi).

4.3 Rehujen turvallisuus

Tuotannon kaikissa vaiheissa on huolehdittava siitä, että rehut suojataan mahdollisilta saastumisista ja pilaantumista aiheuttavilta tekijöiltä. Saastumista ja pilaantumista voi aiheuttaa esimerkiksi maaperästä tai vedestä lähtöisin oleva mikrobiologinen taudinaiheuttaja, lannoitteiden ja torjunta-aineiden jäämät sekä jätteiden vääränlainen käsittely ja hävittäminen. Tuhoeläinten torjunta on tärkeää sekä hyvän rehuhygienian vuoksi että eläintautien ennaltaehkäisemiseksi. Myös lintujen ulosteiden joutuminen rehuihin on estettävä muun muassa niihin liittyvän salmonellarikin vuoksi.

Rehujen valmistuksessa, pakkaamisessa, varastoinnissa ja kuljetuksessa käytettävät tilat, laitteet, säiliöt ja kuljetusvälineet tulee pitää puhtaina ja tarpeen mukaan desinfioida puhdistuksen jälkeen. Eläinten juomaveden sekä laitteiden ja välineiden puhdistamiseen käytetyn veden on oltava puhdasta. Laidunruokinnassa on huomioitava kasvinsuojeluaineille asetetut varoajat. Lannan levityksen ja rehun korjuun tai laiduntamisen välillä on oltava riittävä aika, jotta lanta ei saastuta rehua. Eläinperäistä lannoitevalmistetta, kuten liha/luujauhoa, käytettäessä tulee noudattaa vähintään 21 vuorokauden varoaikaa eläinperäisen lannoitevalmisteen levityksen ja rehun korjuun tai laiduntamisen välillä.

Lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita tulee varastoida, käsitellä ja käyttää valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti. Niiden sekä vaarallisten aineiden ja jätteiden käsittelyn ja varastoinnin on tapahduttava rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään. Eri eläinryhmille ja -lajeille tarkoitettujen rehujen ja lääkerohujen on varastoitava siten, että estetään niiden joutuminen sellaiselle eläimelle, jolle niitä ei ole tarkoitettu.

Kaikilla rehualan toimijoilla, mukaan lukien viljelijöillä, on velvollisuus ilmoittaa Eviraan, jos on epäily siitä, että tuotettu, valmistettu, maahan tuotu tai jakelussa oleva rehu ei ole turvallista. Tällöin on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin kyseisen rehun poistamiseksi markkinoilta ja rehun ruokinta eläimille on lopetettava.

4.4 Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet

Eläinvalkuaisen käyttöön liittyvät kiellot

Elintarviketuotantoeläimiä ei saa ruokkia eläinvalkuaisella eikä sitä sisältävillä rehuilla. Synnä kieltoon on nautojen BSE -taudin (hullun lehmän taudin) leviämisen ehkäisy. Edellä mainittuun kieltoon on kuitenkin joitakin poikkeuksia (ks. taulukko 3).

Keskeisintä kiellossa on, että liha/luujauho on kielletty kaikkien elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa ja kalajauho on kielletty märehäntien ruokinnassa. Käytettäessä kalajauhoa tai sitä sisältäviä rehuosia yksimahaisten eläinten (siipikarja, siat) ruokinnassa tulee tilan olla Eviran kyseiseen tarkoitukseen hyväksymä tai rekisteröimä.

Taulukko 3. Eläinvalkuaisen kielletty/sallittu käyttö elintarviketuotantoeläimillä.

Eläinvalkuainen (mukaan lukien tuotteet, jotka voivat sisältää eläinvalkuaista)	Märehtijät	Muut elintarviketuotantoeläimet
Käsittely eläinvalkuainen		
- liha/luujauho	Kielletty	Kielletty
- muut eläimistä saatavat sivutuotteet, kuten sarveisjauho, verijauho	Kielletty	Kielletty
- kalajauho	Kielletty	Sallittu tietyin edellytyksin*
Märehtijöistä saadut verituotteet (esimerkiksi kuivattu plasma, kuivatut punasolut)	Kielletty	Kielletty
Muista kuin märehtijöistä saadut verituotteet (esimerkiksi kuivattu plasma, kuivatut punasolut)	Kielletty	Sallittu tietyin edellytyksin*
Hydrolysoitu valkuainen, joka peräisin märehtijöiden muista ruhon osista kuin vuodista ja nahoista	Kielletty	Kielletty
Eläimistä saatu di- ja trikalsiumfosfaatti	Kielletty	Sallittu tietyin edellytyksin*
Märehtijöistä saatu gelatiini	Kielletty	Kielletty
Maitotuotteet	Sallittu tietyin edellytyksin*	Sallittu tietyin edellytyksin*
Muna- ja munatuotteet	Sallittu tietyin edellytyksin**	Sallittu tietyin edellytyksin**

* käyttöön voi liittyä ilmoitusvelvollisuus ja joissakin tapauksissa hyväksymismenettely (ks. jäljempänä)

** muna- ja munatuotteiden käyttö on sallittu, mikäli on varmistettu siitä, että ne eivät sisällä salmonellaa.

Kalajauhon, muista eläimistä kuin märehtijöistä saatujen verituotteiden ja di- ja trikalsiumfosfaatin käyttö muiden elintarviketuotantoeläinten kuin märehtijöiden ruokinnassa edellyttää, että seuraavat vaatimukset täyttyvät

- Jos samalla tilalla on sekä märehtijöitä että muita elintarviketuotantoeläimiä, on eläinperäiset rehut ja niitä sisältävät rehu-seokset käsiteltävä täysin erillään märehtijöistä ja märehtijöiden rehuista.
- Jos tilalla käytetään ko. eläinperäisiä rehuja, on toiminta ensin ilmoitettava Eviralle rekisteröintiä varten. Jos tilalla lisäksi on märehtijöitä, on rehun käytön oltava Eviran hyväksymä. Ilmoitusta ja hyväksyntää koskevat vaatimukset eivät koske täysrehuja käyttäviä tiloja, toisin sanoen tiloja, jotka eivät valmista kotiseoksia.
- Jos tilalla käytetään rehuja, joiden raaka-alkuainepitoisuus on yli 50 %, on toiminnan oltava Eviran hyväksymä. Käytännössä tämä tarkoittaa puhdasta kalajauhoa kotiseosten valmistukseen käyttäviä tiloja.
- Jos tila valmistaa kalajauhoa, muista eläimistä kuin märehtijöistä saatuja verituotteita tai di- ja trikalsiumfosfaattia sisältäviä rehuseoksia myyntiin, on tilan oltava Eviran hyväksymä. Tilalla tapahtuvista eläinvalkuaisen käytön pysyvistä muutoksista tulee tehdä ilmoitus Eviralle.

Maitoa tuottavalla tilalla syntyvät maitopohjaiset tuotteet voidaan käyttää tilan omien eläinten ruokintaan ilman ilmoitusvelvollisuutta Evi-

raan. Sen sijaan maitopohjaisia tuotteita ei saa toimittaa suoraan tilalta toiselle tilalle. Jos tilalle hankitaan maitopohjaisia rehuja, on huomioitava seuraavat vaatimukset

- Käsittelemättömän maidon, maitopohjaisten tuotteiden sekä niiden prosessoinnissa syntyvien sivutuotteiden käyttö on sallittu ainoastaan sikojen ruokinnassa. Toiminta on ensin ilmoitettava Eviralle rekisteröintiä varten.
- Jos tilalla käytetään maitoalan laitoksesta, vähittäiskaupasta tai rehualan toimijalta tilalle hankittua maitoa tai maitopohjaisia tuotteita, on toiminta ensin ilmoitettava Eviralle rekisteröintiä varten.

Ruokajäte

Ruokajätteellä tarkoitetaan kaikkea ravintoloista, pitopalveluista ja keittiöistä (myös keskuskeittiöt ja kotitalouksien keittiöt) peräisin olevaa jäteruokaa. Kaiken ruokajätteen käyttö on kiellettyä elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa, sillä eläin- ja kasviperäistä jätettä on mahdotonta pitää erillään toisistaan ja eläinperäinen jäte voi levittää muun muassa suu- ja sorkkatautia sekä sikaruttoa.

Kielletyt ainekset

Euroopan komission päätös ns. kielletyistä aineksista sisältää luettelon eläinten ruokinnassa

kiellettyistä tuotteista. Kiellettyjä ovat esimerkiksi siemenet ja muu kasvien lisäysaineisto, jotka on sadonkorjuun jälkeen käsitelty kasvinsuojeluaineilla, sekä niiden sivutuotteet. Kiellettyjä ovat myös puunsuoja-aineilla käsitelty puu ja puusta saatavat sivutuotteet, kiinteät yhdyskuntajätteet, kuten kotitalousjätteet sekä pakkaukset ja pakkausten osat.

4.5 Haitalliset aineet ja tuotteet

Haitallisia aineita ja tuotteita ovat raskasmetallit ja eräät muut epäorgaaniset aineet, home- myrkyt, torjunta- aineet, orgaaniset ympäristömyrkyt (esimerkiksi dioksiini) sekä kasviperäiset epäpuhtaudet (esimerkiksi myrkylliset kasvit ja siemenet sekä niiden prosessituotteet). Haitallisten aineiden ja tuotteiden esiintymistä rehuissa on rajoitettu asettamalla kyseisten aineiden pitoisuudelle raja-arvot.

Rehut saattavat sisältää haitallisia aineita, joita ei ole tarkoituksellisesti lisätty niihin. Haitallisia aineita on saattanut tulla rehuihin kasvinviljelyssä, rehujen valmistuksessa ja käsittelyssä, pakkauksen aikana tai pakkauksista, kuljetuksessa tai ympäristöstä. Haitalliset aineet voivat aiheuttaa terveydellistä vaaraa sekä eläimille että ihmisille, jos niitä siirryy tai kertyy eläimen lihaan, sisäelimiin tai muihin eläimistä saataviin elintarvikkeisiin kuten maitoon tai muniin. Haitalliset aineet voivat myös vähentää eläimen kasvua ja tuotantoa. Yleisimmin esiintyvät haitalliset aineet ja tuotteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

4.6 Hyväksyntämenettelyn alaiset rehut

Rehun lisäaineet

Rehun lisäaineita ovat sellaiset aineet, mikro-organismit³⁾ ja valmisteet, jotka tarkoituksellisesti lisätään rehuun. Lisäaineiden tarkoituksena on esimerkiksi vaikuttaa suotuisasti rehun tai eläimistä saatavien tuotteiden ominaisuuksiin tai edesauttaa eläintuotantoa ja eläinten hyvinvointia. Lisäaineita ovat myös muun muassa hivenaineet, vitamiinit ja aminohapot, jotka tyydyttävät eläimen ravitsemuksellisia tarpeita sekä kokkidiostaatit⁴⁾, joita käytetään ennaltaehkäisemään broilereiden ja kalkkunoiden suolistosairautta. Myös säilörehun säilöntäaineet ovat rehun lisäaineita.

Vitamiineille ja hivenaineille on säädetty enimmäispitoisuus rehussa, koska niiden edullisen ja haitallisen annoksen ero ei ole kovin suuri. Hivenaineista (jodi, koboltti, kupari, mangaani, molybdeeni, rauta, seleeni, sinkki) erityisesti seleeni ja kupari ovat eläimille myrkyllisiä, mikäli niiden saanti ylittää säädetyn enimmäispitoisuuden.

Kokkidiostaatteja⁴⁾ sisältävien rehujen käyttö on kielletty muniville kanoille kokonaan. Broilereille ja kalkkunoille käyttö on kielletty 1-5 vuorokautta ennen teurastusta rehun sisältämästä kokkidiostaatista riippuen (varoaika). Antibioottisten kasvunestäjien käyttö rehuissa on kiellettyä.

Rehun lisäaineita ei saa käyttää elleivät ne ole Euroopan yhteisön menettelyn mukaisesti hyväksytyjä. Hyväksytyt rehun lisäaineet löytyvät Euroopan komission ylläpitämästä rehun lisäaineiden rekisteristä http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/registeradditives_en.htm

Rehun lisäaineiden käyttö oman kotiseoksen valmistuksessa edellyttää rekisteröitymistä rehun valmistajaksi. Lisäaineiden käyttöön liittyy erilaisia ehtoja lisäaineen luonteesta riippuen. Jos kotieläintuottaja käyttää rehunvalmistukseen kokkidiostaatteja tai tiettyjä eläimen tuotantoon vaikuttavia lisäaineita tai niitä sisältäviä esiseoksia, tulee hänen hakea rekisteröitymisen lisäksi hyväksyntää Eviralta. Edellä mainittu vaatimus ei koske täydennys- tai täysrehuja käyttäviä tiloja.

Valkuais- ja typpilähteenä käytettävät tuotteet

Rehujen valkuais- ja typpilähteenä voidaan käyttää tietyillä teknisillä menetelmillä valmistettuja tuotteita, joita ovat esimerkiksi bakteereista ja hiivoista peräisin olevat tuotteet. Edellä mainittuja tuotteita ei saa käyttää elleivät ne ole Euroopan yhteisön menettelyn mukaisesti hyväksytyjä. Lista hyväksytyistä valkuais- ja typpilähteenä käytävistä tuotteista löytyy Eviran internetsivuilta (www.evira.fi).

³⁾ Mikro-organismilla tarkoitetaan yhdestä tai muutamasta solusta muodostunutta eliötä, kuten bakteeria, alkueläintä ja yksisoluisia leväjä.

⁴⁾ Kokkidiostaatilla tarkoitetaan siipikarjan suolistosairauden, kokkidiiosin, ehkäisyyn tarkoitettua valmisteita.



Täydentävien ehtojen valvontakohteet ja uutta täydentävien ehtojen valvonnassa vuonna 2010

Vuodesta 2010 lähtien täydentävien ehtojen **hygieniavaatimusten valvonta** tulee koskemaan maitotilojen lisäksi **myös munantuotantotiloja**. Valvonnoissa tullaan painottamaan aikaisempien valvontakohteiden (maituhuone, vesinäyte, kirjanpito erilleen ohjatusta maidosta) lisäksi sitä, että tilalla on noudatettu alkutuotantoasetuksen säännöksiä mm. **omavalvonnan kirjallisesta kuvuksesta, kirjanpidosta ja kirjanpidon säilyttämisestä** sekä elintarvikelain vaatimusta **alkutuotantopaikasta ilmoittamisesta**. Lisäksi maidontuotantotiloilla valvotaan **lypsykoneen kunnon ja toiminnan tarkastamisesta** sekä **lypsyn ja maidonkäsittelyn hygieniasta** annettujen vaatimusten noudattamista ja munantuotantotiloilla valvotaan **munien säilytysolosuhteista** annettujen vaatimusten noudattamista. Broileri-, kalkkuna- ja kanatiloilla tullaan valvomaan **salmonellanäytteiden** ottamisen lisäksi vaatimukset **parvia koskevasta kirjanpidosta**.

Tuotantoeläimille kiellettyjen aineiden valvonta on ollut osa täydentävien ehtojen valvontaa aikaisemminkin. Vuodesta 2010 lähtien tilalle voi tulla täydentävien ehtojen seuraamuksia myös, jos elintarvikkeiden jäämävalvonnan yhteydessä havaitaan hyväksytyjen eläinlääkkeiden tai kasvinsuojeluaineiden sallittujen jäämäpitoisuuksien ylityksiä.

- **Eläinlääkkeitä koskeva jäämävalvonta.** Eläimistä saatavien elintarvikkeiden määrystenmukaisuutta valvotaan mm. osana eläimistä saatavia elintarvikkeita koskevaa vierasainevalvontaohjelmaa, jossa näytteitä otetaan suoraan maatiloilta tai esimerkiksi teurastamoista. Tukiseuraamus voidaan antaa, jos näytteestä osoitetaan eläinlääkkeenä käytettävän aineen jäämiä yli sallittujen raja-arvojen tai sellaista lääkeainetta, jonka käyttö on kielletty tuotantoeläimelle.
- **Kasvinsuojeluaineiden jäämävalvonta.** Kasvinsuojeluainejäämien määrystenmukaisuutta valvotaan mm. kansallisessa jäämävalvontaohjelmassa, jossa näytteitä kerätään tukkukaupoista, pakkaamoista, vähittäismyymälöistä ja maatiloilta. Tukiseuraamus voidaan antaa, jos jäämänäytteen perusteella voidaan todeta, että tilalla ei ole käytetty kasvinsuojeluainetta asianmukaisella tavalla.

Eläimistä, kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotantoon sovelletaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä sekä elintarvikelakia, eläinten lääkitsemislakia ja näiden nojalla annettuja asetuksia. Viljelijällä on vastuu tuottamiensa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja siksi hänellä on oltava riittävät tiedot tuottamastaan elintarvikkeesta ja sen käsittelyyn liittyvistä terveysvaaroista. Viljelijän on huolehdittava ja valvottava, että myös hänen alaisuudessaan elintarvikkeita käsittelevät henkilöt ovat riittävästi perehtyneet elintarvikehygieniaan. Jos viljelijä

epäilee tuottamansa elintarvikkeen voivan aiheuttaa terveysvaaraa ihmiselle, hänen on välittömästi ilmoitettava tästä kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (esim. terveysvalvonnan johtaja, kunnaneläinlääkäri tai terveystarkastaja) ja käynnistettävä jo luovutetun tuotteen takaisin veto ja muut toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi.

Alkutuotantopaikka on rakennettava ja hoidettava niin, ettei siellä tuotettavien ja käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus vaarannu. Viljelijän on huolehdittava siitä, että tilat, laitteet, säiliöt ym. pidetään puhtaina. Tuotteiden suojaamiseksi saastumiselta rehun lisäaineita, lääkkeitä, kasvinsuojeluaineita ja muita kemikaaleja sekä jätteitä on käsiteltävä ja käytettävä oikein ja tuhoeläinten torjunnasta on huolehdittava. Tuotteet on suojattava haitallisilta ulkoisilta vaikutuksilta, kuten liialta kosteudelta ja auringonvalolta sekä vierailta hajuilta. Tilalla on oltava riittävästi puhdasta ja hyvänlaatuista vettä kasteluvedeksi, eläinten juomavedeksi ja puhtaanapitoon. Vedessä ei saa olla siinä määrin vierasta hajua tai makua eikä myöskään pieneliöitä, loisia tai vieraita aineita, että vesi voisi vaarantaa alkutuotannon tuotteiden ja niistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden. Elintarviketuotantoon käytettävien eläinten on oltava terveydentilaltaan sellaisia ja niitä on hoidettava ja käsiteltävä niin, että niistä saatavien elintarvikkeiden hyvä hygieeninen laatu turvataan.

Alkutuotannon toimijan (viljelijän) ilmoitusvelvollisuus

Alkutuotannon toimijan on ilmoitettava alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan elintarvikevalvontaviranomainen saa edellä mainitut tiedot toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen tulee puolestaan ilmoittaa toimijalle saaneensa tätä koskevat tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö ylläpitää alkutuotantopaikoista ja siellä harjoitettavasta toiminnasta rekisteriä. Toimijan on myös ilmoitettava toiminnassa tapahtuneista oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi tai toiminnan lopettamisesta.

Maidontuotantotilojen on lisäksi kirjallisesti ilmoitettava kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle

- maitopohjaisten tuotteiden valmistuksesta sekä näiden ja maidon luovuttamisesta tilalta suoraan lopulliselle kuluttajalle
- ternimaidon toimittamisesta pakattuna ja jäädytettynä tilan ulkopuolelle paikkaan, josta se sellaisenaan luovutetaan suoraan lopulliselle kuluttajalle

Vastaavasti munantuotantotilojen on ilmoitettava kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle munien luovuttamisesta tilalta suoraan lopulliselle kuluttajalle.

Lisätietoja ja opastusta: oman kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset, aluehallintoviranomaiset ja Elintarviketurvallisuusvirasto.

Alkutuotantopaikka (tila, tuotantotila) on maatila, puutarha tai muu paikka, jossa harjoitetaan elintarvikkeiden alkutuotantoa.

Alkutuotannon toimija (toimija, viljelijä) on henkilö tai yritys, joka harjoittaa elintarvikkeiden alkutuotantoa, kuten kasvatusta ja viljelyä, sadonkorjuuta, lypsämistä ja kaikkia eläintuotannon vaiheita ennen teurastusta.

Oma- ja valvonta

Alkutuotannon toimijalta on edellytetty 1.3.2007 alkaen kirjallinen selostus siitä, miten hän hoitaa alkutuotantopaikalla hygienian ja elintarviketurvallisuuden kannalta keskeiset asiat (= oma- ja valvonnan kuvaus). Toimijan on kuvattava nämä menettelyt kirjallisesti ja kuvausta on täydennettävä tai muutettava, jos toimenpiteet muuttuvat oleellisesti. Oma- ja valvonnan kuvaus voi muodostua yhdestä tai useammasta tiedostosta ja se voi olla osa alkutuotantopaikalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.

Toimenpiteet, jotka on selostettava omavalvonnan kuvauksessa siltä osin kuin ne koskevat alkutuotantoa

- tilojen puhtaanapito
- laitteiden, säiliöiden, häkkien ja kuljetusvälineiden puhtaanapito
- eläinten puhtaanapito
- rehun ja veden aistinvaraisen laadun valvonta
- haittaeläinten torjunta
- jätteiden käsittely
- elintarviketurvallisuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi tarpeelliset varotoimet tuotaessa eläimiä, kasveja ja sieniä alkutuotantopaikalle
- rehun lisäaineiden, eläinlääkkeiden, kasvinsuojeluaineiden, lannoitevalmisteiden, biosidien ja vaarallisten kemikaalien käyttö ja säilytys
- henkilöstön perehdyttäminen elintarvikehygieniaan ja tartuntatautien torjuntaan

Ohjeita alkutuotannolle koskien omavalvonnan kuvausta on löydettävissä esimerkiksi www.pro-agria.fi, www.naseva.fi, www.sikava.fi, www.etu.fi, www.etl.fi.

Alkutuotannon toimijan kirjanpito vaatimukset

Alkutuotannon toimijan on osaltaan huolehdittava, että elintarvikkeet ovat jäljitettävissä. Kirjanpito tietoja tarvitaan muun muassa, kun eläimiä myydään tai toimitetaan teuraaksi. Kirjanpito voi koostua yhdestä tai useammasta tiedostosta (esim. eläinten lääkintä- ja terveystietokortisto, rehujen lähetysluettelot) ja olla osa alkutuotantopaikan laatu- tai muuta järjestelmää.

Toimijan kirjanpidosta on löydettävä tiedot vähintään seuraavista asioista siltä osin kuin ne koskevat asianomaista alkutuotantoa

- käytetyistä rehuista, myös itse tuotetuista
- eläinlääkkeistä ja muista eläimille annetuista hoidoista
- elintarviketurvallisuuteen vaikuttavista eläinten sairauksista, kasvistaudeista ja -tuholaisista
- kasvinsuojeluaineista ja biosideista (kuten hyönteismyrkyistä tai vedinkastoaineista)

- mahdollisista näytteistä, tutkimuksista ja tarkastuksista, joilla on merkitystä elintarviketurvallisuuden kannalta
- elintarviketuotantoon käytettävistä saapuneista ja lähtevistä eläimistä
- alkutuotantopaikalta lähetetyistä alkutuotannon tuotteista
- havainnot tekijöistä, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti alkutuotannon tuotteisiin

Maitotiloilla on oltava kirjanpitoa myös seuraavista asioista

- lypsykoneen huoltamisesta ja todistus lypsykoneen testaamisesta
- automaattilypsyä käyttävällä tilalla on kirjanpito velvollisuus muuttuneen maidon ja ternimaidon sekä lääkittyjen eläinten maidon eläinkohtaisesta erilleen ohjauksesta, lypsylaitteiden puhdistamatta jäämisestä, vedinpesun seurannasta, sekä näitä seikkoja koskevista korjaavista toimenpiteistä

Munantuotantotiloilla on oltava kirjanpitoa myös seuraavista asioista

- Tuotantotavoista siten, että kunkin käytetyn tuotantotavan osalta on kirjattava munivien kanojen hankintapäivä ja -ikä sekä lukumäärä, kanojen poistopäivät ja -määrät, päivittäinen munantuotanto, päivittäin myytyjen tai muulla tavoin päivittäin toimitettujen munien määrä ja/tai paino sekä ostajien nimet ja osoitteet
- Jos ruokintatapa ilmoitetaan, tuottajien on kirjattava ja täsmennettävä kunkin ruokintatavan osalta toimitettujen tai paikalla sekoitetun rehun määrä ja tyyppi sekä rehun toimituspäivä. Jos tuottaja harjoittaa yksittäisessä tuotantopaikassa eri tuotantotapoja, edellä mainitut tiedot on eriteltävä kanaloittain. Tuottaja voi myynti- ja toimitusrekisterien sijaan säilyttää laskut ja toimitusilmoitukset, joissa edellä mainitut tiedot ovat

Alkutuotantoasetuksen mukaisesti kirjanpidolle asetetut vaatimukset on koottu Eviran internetisivuille (www.evira.fi).

Kirjanpidon säilyttäminen

Kirjanpitoa ei tarvitse säilyttää yhdessä kansiossa tai tiedostossa, vaan se voi koostua useammasta osasta, kuten sähköisestä järjestelmästä ja käsin pidettävästä kirjanpidosta.

Alkutuotannon toimijan on säilytettävä alkutuotannon vaatimuksia koskevaa kirjanpitoa pääsääntöisesti vähintään 2 vuotta.

Eläinten lääkityksestä pidettävää kirjanpitoa on säilytettävä vähintään 5 vuotta, vaikka eläin teurastettaisiinkin sitä ennen. Rehukirjanpitoa on säilytettävä 5 vuotta, samoin kasvinsuojeluaine-kirjanpitoa. Alkutuotantopaikalla käytetyn veden käyttöönottotarkastuksen tutkimustulos säilytetään pysyvästi ja seurantatutkimusten tuloksia vähintään 10 vuotta.

Automaattilypsyä koskevien lisävaatimusten osalta säilytysvelvollisuus on yksi vuosi. Lypsykoneen huoltokirjanpitoa kannattaa säilyttää vähintään seuraavaan huoltokertaan saakka. Lypsykoneen testaustodistusta on säilytettävä 10 vuotta.

Munantuottajien pitämiä rekistereitä ja asiakirjoja on säilytettävä vähintään 12 kuukautta niiden laatimispäivästä.

Kirjanpidon laatiminen ja säilyttäminen huolellisesti kannattaa, sillä kirjanpidon tarkastus maitoja munantuotantotiloilla on osa täydentävien ehtojen valvontaa. Tietojen puuttuminen voidaan katsoa säädösten vastaiseksi toiminnaksi, josta voi aiheutua tukien menetyksiä.

Tietojen toimittamista koskevat vaatimukset

Alkutuotantopaikalta lähtevien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden mukana on vastaanottajalle annettava edeltävän vuoden ajalta tiedot seikoista, jotka voivat vaikuttaa elintarvikkeiden turvallisuuteen, kuten todetuista vieraisista aineista tai kananmunien salmonellavalvontaohjelman mukaisista tutkimuksista. Toimijan on voitava tarvittaessa osoittaa antaneensa tiedot vastaanottajalle. Siksi viljelijän on pidettävä kirjaa toimittamistaan tiedoista. Teurastamoon lähetettävistä tiedoista (ns. ketjuinformaatio) on lisäksi yksityiskohtaiset säännökset, jotka vuoden 2010 alusta alkaen tulevat vaiheittain koskemaan kaikkia teuraseläinlajeja.

5.1 Maidontuotantotilojen hygieniä

Maidontuotantotiloille on säädetty yleisten alkutuotantoa koskevien vaatimusten lisäksi erityisesti maidontuotantoon kohdistuvia vaatimuksia (alkutuotantoasetuksen 134/2006 liite 2).

Tilojen, joissa pidetään ja lypsetään maitoa tuottavia eläimiä ja joissa käsitellään maitoa ja sen tuotantoon liittyviä välineitä ja laitteita, on oltava sijainniltaan ja rakenteiltaan sellaiset, että niissä on hyvät mahdollisuudet huolehtia eläinten puhtaudesta ja terveydestä sekä maidon hygieenisestä laadusta. Puhdistus ja desinfiointi on tehtävä niin, ettei maitoon joudu vieraita aineita. Tiloissa ei saa pitää sikoja eikä siipikarjaa eikä säilyttää mitään, mikä voisi heikentää maidon hygieenistä laatua. Rakennuksessa työskentelevien ja vieraiden käyttöön on oltava tila ja välineet käsien ja jalkineiden pesua sekä suojavaatteiden säilytystä varten. Kulkureitit ulkoa tiloihin, joissa lypsetään tai säilytetään maitoa, on pidettävä puhtaina. Maidon käsittelyssä käytettävien laitteiden ja välineiden puhdistusta ja säilytystä varten on oltava asianmukainen tila. Siivousvälineiden, pesu- ja desinfioimisaineiden, torjunta-aineiden sekä eläinlääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyyn käytettävien aineiden asianmukaista säilytystä varten on oltava tilat.

Eläimet

Eläimet on pidettävä puhtaina eikä niissä saa olla sairauksia tai vikoja, jotka heikentävät maidon hygieenistä laatua. Karjanhoitajan on seurattava eläinten puhtautta ja kuntoa.

Maidon jäädytys- ja säilytystilat

Maidon jäädytystä ja säilytystä varten on oltava erillinen tila (maituhuone), joka ei ole suorassa yhteydessä eläintenpitotiloihin eikä muihinkaan sellaisiin tiloihin, joista voi siirtyä likaa tai hajuja maitohuoneeseen. Maituhuone on erotettava tällaisista tiloista välitilan ja kahden suljetta- van oven avulla taikka yhden oven avulla, jolloin ilmavirta ei saa olla likaisista tiloista maitohuoneeseen päin. Muuta kuin maidon ja lypsyvälineiden käsittelyä ei maitohuoneessa saa tehdä. Rakenteiden, kalusteiden ja laitteiden on oltava kestäviä ja helposti puhtaana pidettäviä ja laitteiden myös desinfioitavia. Ilmanvaihdon ja valaistuksen on oltava riittävää. Jätevesien poisto on järjestettävä tehokkaasti.

Vesi

Tilalla on oltava riittävästi hyvälaatuista vettä eläinten juomavedeksi ja puhtaanapitoon. Vesi, jolla puhdistetaan ja huuhdellaan lypsämisessä ja maidon käsittelyssä käytettävät, maidon kanssa kosketuksiin joutuvat välineet, on tutkittava ennen käyttöönottoa ja sen jälkeen säännöllisesti, vähintään kolmen vuoden välein. Vedestä tehtävistä tutkimuksista ja tulosten arvostelusta sekä tutkimuksia tekevistä laboratorioista säädetään alkutuotantoasetuksen 134/2006 luvussa 6.

Lypsy

Lypsypaikan on oltava riittävän tilava ja valoisa sekä helposti puhtaana pidettävä. Lannanpoisto lypsypaikalta on järjestettävä tehokkaasti. Lypsäjien on huolehdittava käsien pesusta ja käytettävä puhtaita työvaatteita. Ennen lypsyä vetimet ja tarvittaessa utareet ja niiden lähialueet on puhdistettava huolellisesti. Vedinkastoon tarkoitettuja aineita saa käyttää vain välittömästi lypsyn jälkeen. Elintarvikkeeksi luovutettavassa maidossa ei saa olla utaretulehdukseen viittaavia tai muita havaittavia muutoksia. Eläimet, joissa havaitaan utaresairauksien oireita tai maidon välityksellä ihmiseen tarttuvan taudin oireita tai joiden maito sisältää jäämiä lääkityksen ja varoajan aikana, on lypsettävä viimeiseksi, erillisellä lypsykoneella, käsin tai välittömästi lypsyn jälkeen puhdistettavalla laitteistolla. Näiden eläinten maito on lypsettävä erilleen eikä maitoa saa luovuttaa elintarvikkeeksi. Ternimaito on lypsettävä erilleen muusta maidosta ja säilytettävä myös erillään.

Lypsylaitteisto ja -välineet on pidettävä puhtaina ja hyvässä toimintakunnossa. Ne on käytön jälkeen pestävä ja tarvittaessa desinfioitava – automaattilypsyssä vähintään kolme kertaa vuorokaudessa. Pesun ja mahdollisen desinfioinnin jälkeen laitteet ja välineet on huuhdeltava. Lypsykoneen hyvä kunto ja toiminta on varmistettava huoltamalla ja testaamalla kone tarpeen mukaisesti, vähintään kuitenkin kolmen vuoden välein. Todistusta testauksesta on säilytettävä tilalla vähintään 10 vuotta ja se on pyydettyä esitettävä valvontaviranomaiselle. Automaattisessa lypsylaitteistossa on oltava järjestelmä, joka itsenäisesti havaitsee ja ohjaa muuttuneen

maidon erilleen elintarvikkeeksi tarkoitettua maidosta ja johon lisäksi voidaan ohjelmoida tiedot eläimestä, joiden maito ohjataan erilleen. Lypsylaitteiston maitosuodattimet on vaihdettava lypsyn jälkeen – automaattilypsyssä vähintään kolme kertaa vuorokaudessa.

Tilalta luovutettavan raakamaidon laatu

Maito on mahdollisimman nopeasti lypsyn jälkeen jäähdytettävä +6 asteen lämpötilaan tai sen alle ja myös säilytettävä tilalla tässä lämpötilassa. Maito ei saa kuitenkaan jäätymä. Kuljetussäiliöön siirrettävän maidon lämpötila saa olla korkeintaan +6 astetta (yksittäistapauksissa +10 astetta, jos kuljetussäiliön maidon lämpötila ei tämän seurauksena ylitä +6 astetta). Tilalta luovutettavan raakamaidon on täytettävä kokonaispesäkelukua ja solupitoisuutta koskevat vaatimukset* riippumatta siitä, luovutetaanko se suoraan kuluttajalle tai kuljetettavaksi maitoalan laitokseen. Maitoon ei saa joutua vettä.

* Lehmä

Kokonaispesäkeluku: kahden kuukauden geometrinen keskiarvo alle 100 000 pmy/ml, vähintään 2 näytettä/kk. Solulukku: kolmen kuukauden geometrinen keskiarvo alle 400 000 kpl/ml, vähintään 1 näyte/kk.

Muut eläimet

Kokonaispesäkeluku: kahden kuukauden geometrinen keskiarvo alle 1 500 000 pmy/ml, vähintään 2 näytettä/kk; vaatimus on alle 500 000 pmy/ml, jos tuotteen valmistukseen ei liity lämpökäsittelyä.

5.2 Munantuotantotilojen hygieniä

Munantuotantotiloille on säädetty yleisten alkutuotantoa koskevien vaatimusten lisäksi erityisesti munien alkutuotannolle kohdistuvia vaatimuksia (alkutuotantoasetuksen 134/2006 liite 4).

Tuottajan on huolehdittava siitä, että munia säilytetään tilalla ja kuluttajalle myyntiin asti puhtaina, kuivina ja suojattuina hajuilta. Munat on suojattava tehokkaasti iskuilta ja suoralta aurin-
gonvalolta. Munat on varastoitava ja kuljetettava mieluiten tasaisessa lämpötilassa, jolla parhaiten varmistetaan niiden hygieenisten ominaisuuksien hyvä säilyminen.

Munat on toimitettava kuluttajalle enintään 21 päivän kuluessa munimisesta.

Munatuotteiden raaka-aineeksi toimitettavien munien puhdistamiseen saa käyttää vain sellaista vettä, jota tutkitaan säännöllisesti vähintään kolmen vuoden välein ja joka täyttää alkutuotantoasetuksen 134/2006 asettamat vaatimukset.

5.3 Siipikarjatilojen salmonellavalvonta

Siipikarjaparvien salmonellavalvonta on pakollista kaikille broileri- ja kalkkunatiloille sekä munantuotantotiloille lukuun ottamatta tiloja, joiden linnut tai niistä saatavat tuotteet on tarkoitettu pelkästään omassa taloudessa käytettäviksi. Lisäksi salmonellavalvonta on pakollista hautomoille sekä broileri-, kana- ja kalkkuna-emotiloille. Salmonellavalvonnan toteuttaminen lainsäädännön mukaisesti on ollut osa täydentävien ehtojen valvontaa vuodesta 2006 alkaen.

Tuotantotilan omistaja on velvollinen ilmoittamaan vastaavalle eläinlääkärille tilalle saapuneet parvet viimeistään kahden viikon kuluttua kunkin parven saapumisesta. Vaihtoehtoisesti parvien saapumisesta voidaan toimittaa etukäteen seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma.

Tuotantotilan omistaja huolehtii siitä, että näytteet otetaan ja toimitetaan tutkittaviksi salmonellavalvontaohjelman mukaisesti. Salmonella-näytelähteen kopio ja tutkimusvastaus tai sen kopio sekä parvista pidettävä luettelo on säilytettävä tilalla vähintään kaksi vuotta. Tuotantotilan omistaja huolehtii siitä, että kaikista parvista sekä hautomolla siitosmunista pidetään luettelo, josta selviää lintujen tai munien saapumispäivä pitopaikkaan ja alkuperäpitopaikka, vastaanotettujen lintujen lukumäärä ja ikä tai kuoriutumispäivä ja lintujen teurastus- tai lopetuspäivä. Hautomolla siitosmunista pidettävän luettelon on sisällettävä tiedot siitä, mistä emoparvesta munat ovat peräisin, mihin pitopaikkaan untuvikot on lähetetty sekä untuvikkojen luovutuspäivä.

Kunnaneläinlääkäri valvoo ja tarvittaessa ohjeistaa salmonellavalvontaohjelman toteuttamista tuotantotilalla. Perusnäytteenotto tehdään niin sanottuna omavalvontana, jolloin tilan omistaja vastaa näytteenotosta ja lisäksi tietyin, lainsäädännössä määrätyn väliajoin virallisena näyt-

teenottona, jolloin kunnaneläinlääkäri vastaa näytteenotosta omistajan paikalle kutumana. Kunnaneläinlääkäri laatii valvontakäynnistä kirjallisen tarkastuskertomuksen, josta annetaan kopio myös tilalla säilytettäväksi.

Tuotantotilan omistajan on pystyttävä esittämään yllä mainitut tiedot tilan siipikarjaparvista sekä tilalla olevien ja poistuneiden parvien salmonellatutkimuksista kahden edeltävän vuoden (24 kuukautta) ajalta.

5.4 Kielletyt aineet ja sallitut eläinlääkkeet

Sallitut eläinlääkkeet

Eläimille annettujen lääkkeiden käytön tulee olla hallittua. Tuotantoeläimille saa käyttää vain sellaisia lääkevalmisteita tai lääkeaineita, jotka on hyväksytty käytettäväksi tuotantoeläimille. Eläinlääkärin antamia ohjeita lääkkeen käytöstä on noudatettava. Apteekista ilman reseptiä saatavien lääkevalmisteiden käyttöohjeet ovat pakkausselosteessa. Tietoja lääkkeistä ja niiden oikeasta käytöstä saa eläinlääkäriltä tai apteekista. Lääkkeiden oikeasta käytöstä ja varoajoista on aina varmistuttava ennen lääkkeen antamista eläimelle. On huomattava, että eläinlääkärin määräämä varoaika voi poiketa tuoteselosteessa mainitusta ajasta. Tuottaja on velvollinen pitämään säädösten mukaista kirjanpitoa eläinten lääkityksestä.

Kaikkien tuotantoeläimille sallittujen lääkeaineiden turvallisuus arvioidaan ja tarvittaessa tuotantoeläimelle tarkoitettulle lääkevalmisteelle asetetaan varoaika. Varoajalla tarkoitetaan viimeisestä lääkkeen antamisesta laskettua vähimmäisaikaa, jonka kuluessa teurastetun eläimen lihaa tai muita tuotteita taikka eläintä tai eläimen tuottamaa maitoa tai munia ei saa luovuttaa elintarvikkeena käytettäväksi. Varoaikana eläimestä saatuja tuotteita saa käyttää ihmisravinnoksi säädösten mukaisesti vain erityistilanteissa. Tuotantoeläimen on oltava tunnistettavissa lääkitsemisen ja lääkehoidon aikana sekä varoajan kuluessa. Viljelijän tulee huolehtia varoajojen noudattamisesta, sillä piittaamattomuus varoajoista voi johtaa liian korkeisiin lääkejäämäpitoisuuksiin elintarvikkeessa ja heikentää siten elintarviketurvallisuutta.

Tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävä kirjanpito

Tuotantoeläimen omistajan tai haltijan on pidettävä kirjaa eläimelle annetuista lääkkeistä. Kirjanpito vaatimus koskee nautaeläimiä, sikojia, lampaita, vuohia ja siipikarjaa sekä hevosia ja muita kavioeläimiä samoin kuin elintarvikkeina käytettäväksi kasvatettavia luonnonvaraisiin lajeihin kuuluvia nisäkkäitä, lintuja, matelijoita, sammakkoeläimiä ja etanoita, viljeltäviä kaloja ja muita veden eläimiä, hunajan tuotantoon käytettäviä mehiläisiä sekä poroja. Eläimen omistajan tai haltijan on merkittävä pitämänsä kirjanpitoon eläinlääkärin tuotantoeläimelle antamat lääkkeet sekä omistajan itsensä tai muun henkilön tuotantoeläimelle antamat lääkkeet. Myös tuotantoeläimelle annetut lääkerehut on merkittävä kirjanpitoon.

Kirjanpidosta on lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin seuraavat tiedot

1. eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot
2. lääkityksen antopäivämäärä
3. lääkkeen nimi
4. lääkkeen määrä
5. lääkkeelle määrätty varoaika; sekä
6. lääkkeen myyjän nimi

Esimerkiksi nautojen, vuohien ja lampaiden tunnistustietona on suositeltava käyttää korvamerkin EU-tunnusta. Lääkkeen määrällä tarkoitetaan eläimelle annettua lääkkeen määrää esimerkiksi millilitroina tai grammoina. Lääkkeen myyjällä tarkoitetaan lääkkeen antanutta tai myynyttä eläinlääkärinä tai lääkkeen myynyttä apteekkia tai muuta vastaavaa yritystä. Eläinlääkärin nimen asemesta voidaan käyttää eläinlääkärin tunnusnumeroa.

Eläimen omistaja tai haltija voi tehdä eläimen lääkitystä koskevat merkinnät esimerkiksi eläimen siemennys- ja terveystietoihin, sikalokkirjaan tai terveystarkkailukirjaan. Myös eläinlääkäreiltä saatujen lääkitystä koskevien kirjallisten selvitysten tai reseptien tallentaminen kansioon riittää lääkityskirjanpidoksi, jos eläimen omistaja tai haltija lisää asiakirjoihin niistä puuttuvat tiedot. Eläimen omistaja tai haltija voi myös kirjata eläimen lääkitystä koskevat tiedot tähän tarkoitukseen varaamaansa erilliseen vihkoon tai kirjaan. Kirjanpitoa voidaan pitää myös ATK:lla

Tuotantoeläimen lääkitystä koskevaa kirjanpitoa on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan. Kirjanpitoa on säilytettävä viisi vuotta, vaikka eläin teurastettaisiin sitä ennen. Jos eläin myydään tai sen pitopaikka vaihtuu kyseisenä ajankaksona, lääkekirjanpidon on oltava aina eläimen kulloisenkin haltijan hallussa.

Kielletyt aineet

Seuraavien eläinten kasvua ja tuotantoa edistävien lääkeaineiden käyttö tuotantoeläimille on kokonaan kielletty: stilbeenit ja stilbeenijohdannaiset sekä niiden suolat ja esterit, tyreostaattisesti vaikuttavat aineet, 17-beta-estradioli ja sen esterijohdannaiset, sekä naudan somatotropiini ja sen johdannaiset. Ainoastaan eläinlääkäri saa antaa tiettyjä estrogeenisesti, androgeenisesti ja gestageenisesti vaikuttavia aineita samoin kuin beeta-agonisteja yksittäisten tuotantoeläinten hoitoon tietyissä tarkoin rajatuissa tapauksissa.

Laittomasti lääkittyä eläintä ei saa pitää tilalla eikä sitä tai siitä saatavaa tuotetta saa toimittaa markkinoille. Kiellettyjen kasvunestämiseen käytettyjen aineiden löytyminen elävistä eläimistä tai niistä saaduista elintarvikkeista on aina vakava rikkomus.

Jos jollekin aineelle ei voida asettaa kuluttajan kannalta turvallista jäämääpitoisuutta, aineen käyttö tuotantoeläimille on kielletty lukuun ottamatta hevosia, joiden hevospassiin tai tunnistusasiakirjaan on merkitty, että hevosen teurastaminen elintarvikkeena käytettäväksi on kielletty.

Eläinlääkejäämien ja kiellettyjen aineiden valvonta

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisältämien vieraiden aineiden valvonta perustuu elintarvikelakiin ja se on osa elintarvikkeisiin liittyvää hygieniavalvontaa. Lääkitsemislaki sisältää velvoitteita eläinten lääkinnästä ja siihen liittyvästä valvonnasta. Vierasaineasetuksessa säädetään yksityiskohtaisesti vieraiden aineiden valvonnasta.

Kuluttajien turvallisuuden varmistamiseksi toteutetaan vuosittain eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaa, jossa valvotaan, ettei tuotantoeläinten kasvatuksessa käytetä kiellettyjä aineita ja etteivät elintarvikkeet sisällä eläinten lääkintään sallittujen lääke-

aineiden jäämiä yli lainsäädännössä asetettujen raja-arvojen.

Aluehallintoviranomaiset, kunnalliset valvontaviranomaiset ja Eviran palveluksessa olevat tarkastuseläinlääkärit ottavat vierasaineohjelman tutkimuksiin tarkoitetut näytteet. Näytteitä otetaan sekä suoraan tiloilta että esimerkiksi teurastamoilta elävistä eläimistä ja lihasta (nauta, sika, lammas, hevonen, siipikarja (kana, broileri, kalkkuna), tarhattu riista (sorsa, poro, villisika, strutsi)), maidosta, kanamunista ja hunajasta. Näytteet otetaan aina ennalta ilmoittamatta ja siten, että alkuperäinen tuotantotila on jäljitettävissä. Tilalla tulee antaa riittävä apu, jotta tarkastus ja erityisesti näytteenotto ja muutkin eläimiin kohdistuvat tarkastustoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti ja kohtuullisessa ajassa. Esimerkiksi elävästä eläimestä otettavaa näytettä varten on tarvittaessa osoitettava tarkoitukseen soveltuva pakkopilttuu tai muu vastaava rakenne.

Jos vierasainevalvontanäytteestä saadaan määrästenvastainen tulos, on viranomaisen ryhdyttävä välittömästi selvittämään tapausta. Tilalle tehtävässä tarkastuksessa pyritään selvittämään todetun lääkejäämän alkuperä ja syy määrästenvastaiseen tulokseen.

Jos tarkastuseläinlääkäri tai kunnan valvontaviranomainen epäilee eläimistä saatavan elintarvikkeen sisältävän vieraita aineita yli lainsäädännön salliman määrän tai kiellettyjä aineita, viranomaisen on velvollinen tutkituttamaan elintarvikkeen sen turvallisuuden varmistamiseksi. Myös laitosten ja tuottajien toteuttamassa omavalvonnassa tehdään suuri määrä jäämätutkimuksia. Mikrobilääkejäämätestejä tehdään meijereissä maidosta ja teurastamoilla munuaisnäytteistä. Jos vierasaineraja-arvojen ylityksiä havaitaan, niistä on ilmoitettava laitosta valvovalle viranomaiselle, joka puolestaan käynnistää tapauksen virallisen selvittelyn.

Jos selvityksissä todetaan, että tuottaja on toiminut säädösten vastaisesti, rikkomus huomioidaan myös täydentävien ehtojen valvonnassa ja se voi johtaa tukiseuraamuksiin.

5.5 Kasvinsuojeluainejäämät

Sekä elintarvikkeiksi että rehuksi tarkoitetuille kasveille saa käyttää ainoastaan sellaisia kasvinsuojeluaineita, jotka on hyväksytty käyttötarkoitukseensa Suomessa. Luettelo hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista on Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) internetsivuilla osoitteessa www.evira.fi. Kun kasvinsuojeluaineita käytetään asianmukaisesti ja varoaikoja noudatetaan ennen tuotteiden markkinoille saattamista, eivät käytöstä aiheutuneet jäämät ylitä sallittuja enimmäismääriä. Sallitut enimmäismäärät löytyvät mm. EU-komission Internetsivuilta http://ec.europa.eu/sanco_pesticides/public/index.cfm, jossa haun voi tehdä myös suomenkielellä.

Kasvinsuojeluainejäämien määrästenvastaisuutta valvotaan mm. kansallisessa jäämävälvontaohjelmassa, jossa kunnalliset elintarvikkevalvontaviranomaiset ottavat näytteitä tukkukaupoista, pakkaamoista, vähittäismyymälöistä ja maataloilta. Näytteet otetaan niin, että ne ovat jäljitettävissä takaisin tilalle, jossa ne on tuotettu. Näytteitä saatetaan ottaa myös niiltä tiloilta, joilla on havaittu kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyvissä tarkastuksissa sellaisia laiminlyöntejä, joiden seurauksena tuotteissa voi esiintyä määrästenvastaisia kasvinsuojeluainejäämiä.

Mikäli näytteissä havaitaan määrästenvastaisia kasvinsuojeluainejäämiä, rikkomus huomioidaan myös täydentävien ehtojen valvonnassa.



6 Eläntaudit

Täydentävien ehtojen valvontakohteet ja uutta täydentävien ehtojen valvonnassa vuonna 2010

Jos tilalla esiintyy jotain TSE -tautia, tai tautilistan (taulukko 4) tautia, valvotaan kuten aiemminkin, onko tila noudattanut eläintautien ilmoitusvelvollisuutta. Uutta eläintautien valvonnassa on se, että lammas- ja vuohitiloilla tullaan tarkastamaan EU:n sisämarkkinakaupan ja tuonnin eläinten terveyttä koskevien vaatimusten täyttyminen TSE -tautien (scrapie -tauti) osalta. Jos tilalle on tuonnin vuoksi määrätty seitsemän vuoden rajoittavat määräykset, tarkastetaan myös niiden noudattaminen.

Eläintautien valvonnalla huolehditaan osaltaan elintarvikkeiden turvallisuudesta ja kuluttajan terveydestä. Eläintaudilla tarkoitetaan sellaista sairautta tai tartuntaa, joka suoraan tai välillisesti voi siirtyä eläimestä toiseen tai ihmiseen. Tarttuvien eläintautien vastustamisesta säädetään eläintautilaissa. Tarttavat eläntaudit jaetaan vastustettaviin eläintauteihin ja muihin eläintauteihin. Vastustettavia eläintauteja ovat ne eläntaudit, joiden johdosta viranomaisten on ryhdyttävä toimenpiteisiin (www.evira.fi). Tautitorjunnassa tiedon nopea kulku tilalta viranomaiselle on ensiarvoisen tärkeää.

Yleisesti voidaan todeta

Jos eläimen omistaja tai haltija huomaa eläintensä käyttäytymisessä tai yleisvoinnissa jotain tavallisuudesta poikkeavaa – esimerkiksi jalkojen aristelua, vapinaa, luomistapausten lisääntyneen – on syytä soittaa eläinlääkärille. Eläinlääkärin tehtävänä on sitten selvittää mistä oireet johtuvat, onko kyseessä vastustettava tauti vai jokin muu vaiva.

Tietyt taulukossa 4 luetellut taudit – niistä ilmoittaminen ja annettujen toimintaohjeiden noudattaminen – ovat mukana täydentävissä ehdoissa. TSE-tautien osalta painotetaan koko toimintaketjun toimivuutta ilmoitusvelvollisuudesta aina ennaltaehkäisytoimenpiteisiin asti, muiden tautien kohdalla on kyse ennen kaikkea ilmoitusvelvollisuuden hoitamisesta.

6.1 TSE-taudit

TSE eli tarttuva sienimäinen aivorappeuma (spongiforminen enkefalopatia) on kokoomanimi usealle, eri eläinlajeilla esiintyvälle samankaltaiselle taudille. Tunnetuimmat eläimillä esiintyvät TSE-taudit ovat nautojen BSE ja lampaiden ja vuohien scrapie.

Ilmoitusvelvollisuus

Eläinten pitäjän on ilmoitettava välittömästi kunnaneläinlääkärille, jos hän huomaa eläimissään TSE-tautiin viittaavia oireita, jotka ovat alkuvaiheessa tyypillisesti käytöksen muutos ja arkuus. Myöhemmin eläimillä on tasapaino- ja liikehäiriöitä, vapinaa ja kouristuksia. Loppuvaiheessa eläin voi jäädä makaamaan pääsemättä ylös. Scrapie voi aiheuttaa laihtumista ja voimakkaan kutinan, josta on johdettu sen suomenkielinen nimikin: 'kutkatauti'.

Myös kuolleista tai tilalla lopetetuista eläimistä on ilmoitettava, jos niillä ennen kuolemaansa oli hermostollisia oireita. Oireet vaihtelevat suuresti eikä TSE-tautia voida todeta elävästä eläimestä. Niinpä oleellista taudin määrittämisessä ovat kuolleiden eläinten aivosoluista tehdyt laboratoriotutkimukset. Kunnaneläinlääkäri antaa ohjeet sekä ottaa näytteet tutkimuksia varten.

Mahdollisesti TSE-tautia sairastavaa eläintä ei saa siirtää pitopaikastaan. Tarvittaessa eläin lopetetaan ja siitä otetaan näytteet tutkimuksia varten. Mitään ruhon osaa ei saa käyttää ennen kuin tutkimustulos on saatu. Tilalle annetaan rajoittavat määräykset. Jos tauti todetaan, eläin on hävitettävä ohjeiden mukaan ellei ruhoa ole jo hävitetty. Mahdolliset kontaktitilat kartoitetaan eläinrekisteriin tehtyjen siirtoilmoitusten perusteella ja tarkastetaan taudin varalta. Kunnaneläinlääkäri ja läänineläinlääkäri valvovat toimenpiteitä niin jokaisen epäillyn kuin todetunkin tartunnan yhteydessä.

Lampaiden ja vuohien sekä niiden alkioiden ja sukusolujen Euroopan unionin sisämarkkinakauppa ja tuonti EU:n ulkopuolelta

Jos viljelijä on tuonut lampaita, vuohia, niiden sukusoluja tai alkioita mistä tahansa maasta tai jos hän on vienyt niitä EU-maihin, hänen on pidettävä luetteloa tuoduista tai viedyistä lampaista ja vuohista sekä niiden alkiosta ja sukusoluista. Luetteloa on säilytettävä vähintään viisi vuotta tuonnin tai viennin jälkeen ja siinä tulee olla lainsäädännön (MMM asetus 977/2006) mukaiset tiedot

- **Tuonneista** lähtöpäivämäärä, lähteyksen sisältö, lähtömaa, lähtöpaikka ja lähettäjä, määräpaikka tai määräpaikat eläinlajeittain, tuontitarkastuksen tekijä sekä mahdolliset seuraavat vastaanottajat, jos tuoja on luovuttanut eläimiä eteenpäin
- **Vienneistä** lähtöpäivämäärä, vientilähteyksen sisältö (eläinten laji, lukumäärä ja mahdolliset tunnustusmerkit tai tuote ja määrä), lähtöpaikka ja elävien eläinten osalta syntymäpaikka sekä vastaanottaja ja määräpaikka

Jos tilalle on tuotu lampaita, vuohia, niiden sukusoluja tai alkioita, niitä koskevia terveystodistuksia tai niiden kopioita on säilytettävä vähintään viisi vuotta tuonnin jälkeen. Täydentävien ehtojen tarkastuksen yhteydessä terveystodistuksista tarkastetaan, että sisämarkkinakaupan ja viennin ehtoja on noudatettu scrapien osalta.

Viennin edellytykset TSE -tautien suhteen

Jalostuslampaat ovat olleet ARR/ARR-prionoproteiinin genotyyppiä tai niitä on pidetty yh-

täjäkoisesti syntymästä lähtien tai viimeisten kolmen vuoden ajan tilalla tai tiloilla, jotka ovat täyttäneet seuraavat vaatimukset ainakin kolmen vuoden ajan

- tila kuuluu säännöllisten eläinlääkärintarkastusten piiriin
- tilan eläimet on merkitty yksilöllisesti korvamerkillä
- tilalla ei ole todettu yhtään scrapie -taupausta
- kaikki tilalla kuolleet tai lopetetut yli 18 kuukauden ikäiset lampaat ja vuohet on tutkittu scrapien varalta
- tilalle on tuotu lampaita tai vuohia vain edellä mainitut ehdot täyttäviltä tiloilta tai tuodut lampaat ovat olleet ARR/ARR prionoproteiinin genotyyppiä

Jalostusvuohia on pidetty yhtäjäkoisesti syntymästä lähtien tai viimeisten kolmen vuoden ajan tilalla tai tiloilla, jota ovat täyttäneet seuraavat vaatimukset ainakin kolmen vuoden ajan

- tila kuuluu säännöllisten eläinlääkärintarkastusten piiriin
- kaikki tilan eläimet on merkitty yksilöllisesti korvamerkillä
- tilalla ei ole todettu yhtään scrapie-taupausta
- kaikki tilalla kuolleet tai lopetetut yli 18 kuukauden ikäiset lampaat ja vuohet on tutkittu scrapien varalta
- tilalle on tuotu lampaita tai vuohia vain edellä mainitut ehdot täyttäviltä tiloilta tai tuodut lampaat ovat olleet ARR/ARR prionoproteiinin genotyyppiä

Käytännössä viennin edellytykset toteutuvat tilakohtaisen TSE-tautien valvontaohjelman puitteissa, joka on pakollinen kaikille lampaita tai vuohia jalostuseläimiksi muihin Euroopan Unionin jäsenvaltioihin vieville tiloille. Ohjelmaan rekisteröidytään ilmoittautumalla kunnaneläinlääkärille. Ohjelmaan kuuluvat vuosittaiset kunnaneläinlääkärin tekemät tarkastukset.

Viejän on huolehdittava, että vientierät tarkastetaan virkaeläinlääkärin toimesta ennen lähteyttä.

Tuonnin edellytykset TSE -tautien suhteen

Suomeen saa tuoda toisista EU-maista tai erikseen määrätystä EU:n ulkopuolisista maista ainostaan sellaisia **lampaita ja vuohia**, jotka ovat olleet syntymästään saakka sijoitettuna pysyvästi tiloille, jotka ovat täyttäneet seuraavat ehdot vähintään seitsemän vuoden pituisen ajanjakson aikana ennen kyseisten eläinten kuljetuspäivää

- tilalla ei ole todettu yhtään scrapie -tauta
- tilalla ei ole suoritettu scrapien vuoksi hävittämistoimenpiteitä
- tilalla ei ole pidetty riskialttiita eläimiä

Lisäksi, jos lampaat ja vuohet on tuotu maasta, jossa on todettu scrapieta kolmen vuoden kuluessa ennen eläinten Suomeen siirtoa tai sen jälkeen, joutuu tila rajoittavien määräysten alaiseksi seitsemäksi vuodeksi eläinten saapumisesta. Tällaiselle tilalle ei saa siirtää, eikä sieltä saa siirtää pois eläviä lampaita ja vuohia, tai niiden siemennestettä, alkioita ja munasoluja lukuun ottamatta suoraan teuraaksi meneviä eläimiä. Rajoitusten noudattaminen tarkastetaan täydentävien ehtojen tarkastuksen yhteydessä.

Rajoituksia ei sovelleta tuontiin Tanskasta, Ruotsista tai Itävallasta eikä ARR/ARR genotyyppiin lampaisiin tai jos siemennesteen, alkioiden ja munasolujen luovuttajaeläin on ARR/ARR genotyyppiä.

Sisämarkkinatuonnissa tuojan on tarkastettava tuontierät ja varmistettava, että terveysehdot täyttyvät.

Tuonnissa EU:n ulkopuolelta tarkastus tehdään eläinlääkinnällisissä rajatarkastuksissa.

6.2 Eläintauti-ilmoitukset

Tautien leviämisen ehkäisemiseksi on tärkeää, että tautiepäilystä ilmoitetaan eläinlääkärille nopeasti, jotta torjuntatoimiinkin päästään viivytyksittä. Täydentävien ehtojen tautilistan mukaiset eläintaudit ovat erittäin helposti leviäviä vakavia eläintaukeja, joilla on suuri merkitys eläinten ja niistä saatavien tuotteiden kansain-

väliselle kaupalle. Tällaisia tautteja ei tällä hetkellä maassamme esiinny. Tämä ei kuitenkaan vapauta eläinten pitäjää olemasta varuillaan myös näiden tautien suhteen, koska tilanne voi nopeasti muuttua. Valtakunnallista tautitilannetta seurataan kunnaneläinlääkärien ja läänineläinlääkärien Elintarviketurvallisuusvirastolle (Evira) tekemien ilmoitusten sekä Evirasta saatujen analyysitietojen perusteella.

Tautilistan mukaisista eläintaukeista helpon leviävyytensä takia pelätyin tauti on suu- ja sorkkatauti. Tyypillisinä oireina ovat rakkulat suussa tai sorkkaväleissä. Naudoilla esiintyy voimakasta maiskuttelua ja syljen eritystä. Eläimillä on kuumeita, niillä ei ole ruokahalua ja maidontuotanto alenee. Sioilla ja lampaila näkyvin oire on ontuminen. Lampaila oireet voivat olla hyvinkin huomaamattomia. Bluetongue eli sinikielitauti on märehittäjien sairaus, jonka oireet voivat muistuttaa suu- ja sorkkatauti. Afrikkalaista sikaruttoa on nimestään huolimatta todettu Suomea lähimpänä jopa Pietarin alueella Venäjällä. Afrikkalaisen sikaruton oireita voivat olla kuumeilu ja ruokahaluttomuus sekä punoitus ja verenpurkaumat esimerkiksi korvissa ja vatsan alueella. Tarkempia tietoja tarttuvien eläintautien aiheuttamista oireista on saatavilla kunnaneläinlääkäreiltä.

Taulukko 4. Täydentävien ehtojen mukaan ilmoitettavat taudit (muut kuin TSE-taudit) ja niiden viimeisin toteamisvuosi (= ei tavattu Suomessa).

Tauti	Todettu Suomessa viimeksi
Suu- ja sorkkatauti	v. 1959
Bluetongue-tauti	-
Karjarutto	v. 1877
Pienten märehittäjien rutto	-
Sian vesikulaaritauti	-
Lammas- ja vuohirokko	-
Vesikulaarinen stomatiitti (naudat, siat, hevoset)	-
Lumpy skin -tauti (naudat)	-
Rift Valley -kuume (lampaat, vuohet, naudat)	-
Afrikkalainen sikarutto	-
Saksanhirven epitoottinen verenvuototauti	-

Tuotantoeläimiä koskeva eläinsuojelulainsäädäntö on esitelty Eviran ”Terve ja hyvinvoinvoiva tuotantoeläin” -sarjan eläinlajikohtaisissa esitteissä, joita on tulostettavissa Eviran internet-sivuilta (www.evira.fi). Lisäksi eläinsuojelulainsäädäntö on saatavissa maa- ja metsätalousministeriöstä postitse, puhelimitse (p. 09-160 53381) ja internet-sivuilta osoitteesta: <http://wwwb.mmm.fi/el/laki/>

7.1 Nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja munivia kanoja koskevat tarkastukset

Tarkastuksissa valvotaan kunkin eläinlajin osalta juottoa ja ruokintaa koskevia vaatimuksia, pito- paikan tila- ja olosuhdevaatimuksia sekä lääkituskirjanpitoa (kts. kohta 5.4, Tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävä kirjanpito). Vasikoilla, sioilla, lampailta ja vuohilla valvotaan myös niiden kiinnipitoa. Näiden lisäksi naudoilla valvotaan muun muassa kuivikkeiden käyttöä ja vasikoiden sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä koskevien vaatimusten noudattamista. Nauoilla, lampailta ja vuohilla valvotaan ilmanvaihtoa koskevia vaatimuksia. Sioilla valvotaan lisäksi vaatimuksia, jotka koskevat ilmanvaihdon häiriöihin varautumista, ryhmäkasvatuksen toteutumista, sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä, porsaiden kastointi-ikää ja virikemateriaalin saantia. Munivilla kanoilla valvotaan ilmanvaihdon häiriöihin varautumista, valaistusrytmin toteutumista sekä eläinten tarkastamista ja sairaista eläimistä huolehtimista. Yksityiskohtaisemmin vaatimukset on esitelty liitteessä 4.

Sioille riittävästi virkemateriaalia

Eläinsuojelusäädösten mukaan sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä virkemateriaalia lajinomaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen. Sioilla tulee olla esimerkiksi kutterinpurua, turvetta, olkea tms. niin paljon, että ne voivat muodostaa materiaalista pieniä kasoja. Mikäli tämä ei ole mahdollista (esim. lannanpoistojärjestelmän tukkeutumisen vuoksi), sioilla tulee olla jatkuvasti käytössä ”leluja” (palloja, ketjuja yms.), joita olisi hyvä myös vaihdella. Leluja käytettäessä sioille tulee myös tarjota vähintään kaksi kertaa päivässä olkea, heinää, sanomalehtiä, tms. manipuloitavaa materiaalia, mikä tyydyttää sian pureskelu- ja tonkimistarvetta.

Milloin tarvitaan ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä?

Jos eläinten terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, on eläinsuojassa oltava järjestelmä, joka hälyttää toimintahäiriön sattuessa. Tällainen järjestelmä on esimerkiksi täysin koneellinen ilmastointi, jossa sekä poisto- että korvausilman vaihto toimii koneellisesti.

Hälytysjärjestelmä voi olla esimerkiksi toimintahäiriön sattuessa syttyvä valo- tai äänimerkki tai matkapuhelimeen tuleva ilmoitus.

7.2 Muita tuotantoeläimiä koskevat tarkastukset

Myös muita tuotantoeläimiä tarkastetaan otantaan perustuvan tarkastuksen yhteydessä. Jos eläinten hyvinvointia koskevan otantavalvonnan yhteydessä tilalla havaitaan muita edellä mainittuja tuotantoeläimiä kuin alkuperäiseen otantaan valittuja eläinlajeja, myös nämä tuotantoeläimet on valvottava. Esimerkiksi, jos liha- karjatila on osunut tarkastusotantaan ja tilalla on myös ankoja ja hanhia, valvotaan näiden kaikkien eläinten hyvinvointi.

Tuotantoeläimiä ei tarkasteta pelkästään otannalla vaan niihin voi kohdistua täydentävien ehtojen tarkastus myös muiden eläinsuojelutarkastusten johdosta. Jos tilalla käyvä eläinsuojeluviranomainen toteaa eläinten hyvinvointiin liittyviä säädöksiä rikottavan, voidaan tarkastus laajentaa koskemaan täydentäviä ehtoja. Tällöin tilalle kohdistetaan tarkastus nimenomaan täydentävien ehtojen indikaattorien osalta. Käytännössä tilalla käyvä eläinsuojeluviranomainen on pääsääntöisesti kunnaneläinlääkäri, mutta täydentävien ehtojen laajennuksen tekee yleisimmin läänineläinlääkäri.

Muiden tuotantoeläinten osalta täydentävien ehtojen puitteissa valvotaan eläimiä koskevia eläinsuojelulainsäädännön asettamia tilavaatimuksia, juottoa ja ruokintaa sekä lääkekirjanpitoa koskevia vaatimuksia. Yksityiskohtaisemmin vaatimukset on esitelty liitteessä 5.

8 Mihin täydentävät ehdot perustuvat

Täydentävien ehtojen valvonnan periaatteista on säädetty neuvoston asetuksilla (EY) N:o 73/2009 ja 1698/2005, komission asetuksilla (EY) N:o 1122/2009 ja 1975/2006 sekä kansallisesti Valtioneuvoston asetuksella kansanterveyttä sekä eläinten ja kasvien terveyttä, taudeista ilmoittamista, eläinten hyvinvointia sekä eläinten tunnistusta ja rekisteröintiä koskevien täydentävien ehtojen valvonnasta (118/2010).

Lakisääteiset hoitovaatimukset on määritelty neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 liitteessä II. Tässä oppaassa esitetyt hoitovaatimukset perustuvat neuvoston direktiiveihin, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiin sekä kansallisiin säädöksiin, joilla direktiivit on pantu Suomessa täytäntöön.

Taulukosta 5 ilmenee tärkeimmät hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset. Tarkemmin säädökset on lueteltu internetissä (www.mavi.fi).

Taulukko 5. Neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 liitteessä II luetellut säädökset, joihin tässä oppaassa esitellyt lakisääteiset hoitovaatimukset perustuvat sekä niihin liittyvät tärkeimmät kansalliset säädökset.

EU -säädökset	Kansalliset säädökset	Sisältö
Neuvoston direktiivi 2008/71/EY sikojen tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (kodifioitu toisinto neuvoston direktiivistä 92/102/ETY) (artiklat 3, 4 ja 5)	MMM 1296/2001 sikojen merkitsemisestä ja rekisteröinnistä	Sikojen merkintä ja rekisteröinti
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1760/2000 nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottoamisesta sekä nautanlihan ja nautanlihatuotteiden pakollisesta merkitsemisestä ja neuvoston asetuksen (EY) 820/97 kumoamisesta (artiklat 4 ja 7)	MMM 1391/2006 nautaeläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä	Nautojen merkintä ja rekisteröinti
Neuvoston asetus (EY) 21/2004 lammasta ja vuohieläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottoamisesta ja asetuksen (EY) 1782/2003 ja direktiivien 92/102/ETY ja 64/432/ETY muuttamisesta (artiklat 3, 4 ja 5)	MMM 469/2005 lammasta ja vuohieläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä	Lampaiden ja vuohien merkintä ja rekisteröinti
Neuvoston direktiivi 91/414/ETY kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta (artikla 3)	Kasvinsuojeluainelaki 1259/2006	Kasvinsuojeluaineiden käyttö
Neuvoston direktiivi 96/22/EY tiettyjen hormonaalisten tai tyrostaattisten vaikutusta omaavien aineiden ja beta-agonistien käytön kieltämisestä kotieläintuotannossa ja direktiivien 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 88/299/ETY kumoamisesta (artiklat 3 (a, b, c, d, e), 4, 5 ja 7) ns. Hormonikieltodirektiivi	MMM 847/2008 eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta eläimille, Laki eläinten lääkitsemisestä 617/1997, MMM 1/EEO/2007 vieraista aineista eläimistä saatavissa elintarvikkeissa	Kielletyt aineet (hormonit)

<p>Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 178/2002 (artiklat 14, 15, 17(1), 18 ja 19) ns. Yleinen elintarvikeasetus</p> <p>artiklan 17(1) täytäntöönpano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asetus (EY) N:o 2377/90 (jonka (EY) N:o 470/2009 korvaa): 2, 4 ja 5 artikla (eläinlääkejäämät ja kielletyt lääkeaineet) • Asetus (EY) N:o 852/2004: 4 artiklan 1 kohta ja liitteen I osan A II jakson 4 kohdan g, h ja j alakohta, 5 kohdan f ja h alakohta sekä 6 kohta, III jakson 8 kohdan a, b d ja e alakohta sekä 9 kohdan a ja c alakohta (elintarvikehygieniä) • Asetus (EY) N:o 853/2004: 3 artiklan 1 kohta ja liitteen III IX jakson I luvun 1 kohdan b, c, d ja e alakohta, 2 kohdan a alakohdan i, ii ja iii alakohta, b alakohdan i ja ii alakohta sekä c alakohta, 3 kohta, 4 kohta, 5 kohta, II luvun osan A 1-4 kohta, osan B 1 kohdan a ja d alakohta, 2 kohta, 4 kohdan a ja b alakohta, liitteen III X jakson I luvun 1 kohta (maidon- ja munantuotannon hygieniä) • Asetus (EY) N:o 183/2005: 5 artiklan 1 kohta ja liitteen I osan A I jakson 4 kohdan e ja g alakohta, II jakson 2 kohdan a, b ja e alakohta, 5 artiklan 5 kohta sekä liitteen III 1 ja 2 kohta, 5 artiklan 6 kohta (rehuhygieniä), ja • Asetus (EY) N:o 396/2005: 18 artikla (kasvinsuojeluainejäämät) 	<p>Elintarvikelaki 23/2006, MMMa 134/2006 alkutuotannolle elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi asetettavista vaatimuksista, MMMa 1173/2009 broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmasta, MMMa 1172/2009 kanojen salmonellavalvontaohjelmasta, MMMa eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta eläimille 847/2008, Rehulaki 86/2008, MMMa 712/2008 rehualan toiminnanharjoittamisesta, Laki eläinten lääkitsemisestä 617/1997, MMMa 847/2008 eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta eläimille, MMMa 1/EEO/2007 vieraista aineista eläimistä saatavissa elintarvikkeissa</p>	<p>Maidontuotantotilojen hygieniä, munantuotantotilojen hygieniä, broilereiden, kalkkunoiden ja kanojen salmonellavalvonta, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät elintarvikkeissa, rehuhygieniä</p>
<p>Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 999/2001 (artikla 7, 11, 12, 13 ja 15) ns. TSE-asetus</p>	<p>Rehulaki 86/2008, MMMa 32/EEO/2006 lampaiden ja vuohien TSE-tautien vastustamisesta, MMMa 6/EEO/2007 nautojen BSE-taudin vastustamisesta, MMMp 1578/1994 eräiden tuotantoeläinten sekä niiden alkioiden ja sukusolujen eläintautivaatimuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla, MMMa 977/2006 eläintautien vastustamiseksi suoritettavista tarkastuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla</p>	<p>Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet, sisämarkkinakauppaa ja tuontia koskevat ehdot</p>
<p>Neuvoston direktiivi 85/511/ETY yhteisön toimenpiteistä suu- ja sorkkataudin torjumiseksi (artikla 3)</p>	<p>Eläintaulilaki 55/80, MMMa 7/EEO/2004 suu- ja sorkkatautia koskevan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanosta, MMMp 1346/EEO/1995 vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta</p>	<p>Suu- ja sorkkataudista ilmoittaminen</p>
<p>Neuvoston direktiivi 92/119/ETY yhteisön yleisistä toimenpiteistä tiettyjen eläintautien torjumiseksi sekä swine vesicular -tautiin liittyvistä erityistoimenpiteistä, (artikla 3)</p>	<p>Eläintaulilaki 55/80, MMMp 1346/EEO/1995 vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta</p>	<p>Karjarutosta, pienten märehitijöiden rutosta, sian vesikulaaritaudista, lammas- ja vuohirokosta, vesikulaarisesta stomatiitista, lumpy skin -taudista, Rift Valley -kuumeesta, Afrikkalaisesta sikarutosta ja saksanhirven epitoottisesta verenvuototaudista ilmoittaminen</p>

<p>Neuvoston direktiivi 2000/75/EY lampaan bluetongue - taudin torjunta- ja hävittämistoimenpiteitä koskevista erityissäännöksistä (artikla 3)</p>	<p>Eläintautilaki 55/80, MMMp 1346/EEO/1995 vastustettavista eläintau-deista ja eläintautien ilmoittamisesta</p>	<p>Bluetongue -taudista ilmoittaminen</p>
<p>Neuvoston direktiivi 91/629/ETY vasikoi-den suojelun vähimmäisvaatimuksista</p>	<p>Eläinsuojelulaki 247/1996, Eläinsuojeluasetus 396/1996, MMMp 14/EEO/1997 nautojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMa 6/EEO/2002 (joka muuttaa edellistä), MMMa 13/EEO/2000 tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjan-pidosta</p>	<p>Vasikoiden hyvin-vointi</p>
<p>Neuvoston direktiivi 91/630/ETY sikojen suojelun vähimmäisvaatimuksista (artiklat 3 ja 4(1)) (jonka Neuvoston direktiivi 2008/120/EY korvaa): (artiklat 3 ja 4)</p>	<p>Eläinsuojelulaki 247/1996, Eläinsuojeluasetus 396/1996, MMMa 14/EEO/2002 sikojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMa 13/EEO/2000 tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjan-pidosta</p>	<p>Sikojen hyvinvointi</p>
<p>Neuvoston direktiivi 98/58/EY tuotanto-eläinten suojelusta (artikla 4)</p>	<p>Eläinsuojelulaki 247/1996, Eläinsuojeluasetus 396/1996, MMMa 1/EEO/2002 kalkkunoiden pidolle ase-tettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMa 10/EEO/2000 kanojen pidolle asetettavista eläinsuo-jeluvaatimuksista, MMMp 3/EEO/1999 biisonien tarhaamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuk-sista, MMMp 16/EEO/1999 turkiseläinten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMp 30/EEO/1999 ankkujen, myskisorsat mukaan luettuina, ja hanhien pidolle asetettavista eläinsuojeluvaati-muksista, MMMp 14/EEO/1998 hevosten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMp 4/EEO/1997 lampaiden pidolle asetettavista eläin-suojeluvaatimuksista, MMMp 5/EEO/1997 vuohien pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMp 11/EEO/1997 peurojen tarhaamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMp 14/EEO/1997 nautojen pidolle asetettavista eläinsuoje-luvaatimuksista, MMMa 6/EEO/2002 (joka muuttaa edellistä), MMMp 22/EEO/1997 strutsieläinten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, MMMa 13/EEO/2000 tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta</p>	<p>Muiden tuotanto-eläinten hyvinvointi</p>

9 Miten vaatimusten noudattamista valvotaan

Tässä oppaassa esitettyjen täydentävien ehtojen noudattamista valvovat pääsääntöisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) tarkastajat sekä aluehallintovirastojen (AVI) eläinlääkärit.

Tilalle voidaan tehdä vuoden aikana useita täydentävien ehtojen tarkastuksia. Silloin, kun se on mahdollista, tarkastukset pyritään yhdistämään muihin tukitarkastuksiin. Tarkastaja täyttää jokaisesta tarkastuksesta pöytäkirjan, josta käy ilmi tarkastetut asiat ja mahdolliset laiminlyönnit. Jos tarkastaja havaitsee tiläkäynnillä puutteita täydentävien ehtojen noudattamisessa, hän kirjaa laiminlyönnit pöytäkirjan arviointiliitteeseen, jossa myös arvioidaan laiminlyöntien vakavuus, laajuus, jatkuvuus, toistuvuus ja tahallisuus. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnassa laiminlyöntien arviointi tehdään erikseen tiläkäynnin jälkeen. Arvioinnin perusteella korotetaan tai lievennetään seuraamusprosenttia, joka on **pääsääntöisesti 3 %**. Jos laiminlyöntiä pidetään rikoslain määritelmän mukaan **tahallisena**, on laiminlyönnin seuraamus **pääsääntöisesti 20 %**. Seuraamus kohdistuu kaikkiin niihin haettuihin tukiin, jotka edellyttävät täydentävien ehtojen noudattamista.

Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vähimmäisvaatimukset sekä lakisäänteiset hoitovaatimukset jaetaan seuraaviin osioihin, joita kutsutaan **ehdonaloiksi**

- hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimus
- ympäristö
- kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys
- eläinten hyvinvointi

Jos tarkastaja havaitsee samalla ehdonalalla useamman laiminlyönnin, joista yksikään ei ole toistuva, tämän ehdonalan seuraamusprosentiksi tulee korkein yksittäiselle laiminlyönnille ehdotettu seuraamusprosentti. Jos täydentävien eh-

tojen valvonnoissa **eri ehdonaloilla** havaitaan **useampia** kuin yksi laiminlyönti, jokaiselle ehdonalalle vahvistetaan erikseen seuraamusprosentti. Eri ehdonalojen seuraamusprosentit **lasketaan yhteen**. Jos kyseessä **ei ole toistuva tai tahallinen laiminlyönti**, tuista tehtävä vähennys voi kuitenkin olla **enintään 5 %**.

Samana laiminlyönnin toistuminen kolmen vuoden sisällä korottaa seuraamusprosenttia kolminkertaiseksi. Jos toistuvuuden takia saavutetaan **15 % katto**, katsotaan tämän laiminlyönnin uudelleen toistuminen tahalliseksi, mikä voi johtaa jopa 100 % tukivähennykseen.

Laiminlyöntiä voidaan pitää myös **vähäisenä**, jolloin tukivähennystä ei tehdä, jos viljelijä korjaa tilanteen annetussa määräajassa. Määräaika voi vaihdella laiminlyönnistä riippuen. Määräajan umpeuduttua tarkastetaan, onko viljelijä korjannut laiminlyönnin. Jos korjaavia toimenpiteitä ei ole tehty, on vähennys tästä laiminlyönnistä 1 %.

Kunkin ELY -keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattori kokoaa tilan kaikki täydentävien ehtojen valvonnat yhteen ja vahvistaa lopullisen seuraamusprosentin, kun kaikki tilan kyseisenä vuonna tehtävät täydentävien ehtojen valvonnat on suoritettu. Koordinaattori voi perustelluissa tapauksissa muuttaa tarkastajan ehdottamia laiminlyöntikohtaisia prosentteja.

Viljelijälle lähetettävässä lopullisessa pöytäkirjassa luetellaan kaikki kyseisen vuoden tarkastuksissa havaitut laiminlyönnit. Euromääräiset tukivähennykset selviävät kunnan tekemästä tuki- tai takaisinperintäpäätöksestä. Tukileikkaus kohdistetaan maksettavaan tukeen tai se toteutetaan takaisinperintänä, jos tuet on jo ehditty maksaa. Tukipäätökseen voi hakea oikaisua ELY -keskuksesta. Tarkempaa tietoa valvonnasta ja seuraamuksista on vuosittaisessa viljelijätukien hakuoppaassa.

10 Neuvonta

Täydentävien ehtojen vaatimuksista ja toteutumisesta tilalla voi saada vapaaehtoista luottamuksellista neuvontaa, joka ei liity valvontaan. Neuvontakäynnillä neuvoja käy läpi havaintolistan siitä, toteutuvatko täydentävien ehtojen vaatimukset tilalla. Parantamista vaativissa asioissa neuvoja antaa ohjeita ja kirjaa toimenpide- ja kehittämisehdotukset. Jos viljelijä on mielestään korjannut kirjatut puutteet toimenpide-ehdotusten mukaisina, mutta saa silti valvonnassa samasta asiasta seuraamuksia tukiin, hän voi hakea neuvojalta korvausta menetetystä tuesta.

Neuvonta on jaettu aihepiireittäin seitsemään osioon, joista viljelijä voi valita itselleen sopivimmat neuvontaosiot

- hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimus
- ympäristösäädökset
- eläinten tunnistus ja rekisteröinti
- kasvinsuojeluaineet
- elintarvikkeet
- rehut
- eläinten hyvinvointi ja eläintaudeista ilmoittaminen

Neuvonta on maksullista, mutta siitä aiheutuviin arvonlisäverottomiin kuluihin voi hakea tilaneuvontatukea. Hinnasta sovitaan erikseen neuvonajan kanssa. Yhtä neuvontaosiota kohti maksettava tuki on enintään 165 € (v. 2010), ja saman vuoden aikana voi saada tukea enintään kahteen osioon. Yhden neuvontaosion enimmäistuki vastaa noin kolmea tuntia neuvontaa esivalmistelu mukaan lukien. Tilaneuvontajärjestelmän tuki kuuluu ns. de minimis -tukiin.

Tukea on haettava viimeistään 60 päivän kuluessa neuvonnasta lomakkeella 364, joka toimitetaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Lomake on saatavissa lomakepalvelusta <http://lomake.mmm.fi> tai kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta.

Neuvontaa antavat tilaneuvontajärjestelmään hyväksytyt neuvojat, jotka löytyvät neuvonjarekisteristä osoitteesta www.mavi.fi.

Liite 1. Rehujen haitalliset aineet ja tuotteet

Raskasmetallit ja muut epäorgaaniset haitalliset aineet

Eläimet saattavat altistua raskasmetalleille, jos raskasmetallipitoista lietelantaa, tuhkaa tai muuta epäorgaanista lannoitetta käytetään maanparannusaineena tai lannoitteena laitumilla tai pelloilla. Kasvit voivat ottaa itseensä raskasmetalleja saastuneesta maaperästä. Erityisesti metallinkäsittelylaitosten lähistöllä raskasmetallit voivat tulla maahan tai kasvien maapäällisiin osiin ilmalaskeuman mukana. Suomessa edellä kuvattujen altistusten merkitys on kuitenkin yleensä vähäinen.

Puhdistamojätevesilietettä käytettäessä on viljavuustutkimuksessa selvitettävä viljelymaan raskasmetallit, mikäli on aihetta epäillä, että viljelymaan suurimmat sallitut raskasmetallipitoisuudet voivat lohkolla ylittyä. Puhdistamolietteen käyttöehdot on tarkemmin kuvattu täydentävien ehtojen oppaassa "Viljelytapa ja ympäristöehdot" (Uusittu painos 2010, Maaseutuvirasto).

Raskasmetallit, joille on säädetty enimmäispitoisuudet rehuissa ovat arseeni (As), elohopea (Hg), kadmium (Cd) ja lyijy (Pb). Raskasmetallit ovat teollisuudesta ja liikenteestä johtuvia ympäristön saasteita ja niitä voi esiintyä useissa rehuaineissa.

Raskasmetalleista elohopea, kadmium ja lyijy kertyvät munuaisiin ja maksaan, ja aiheuttavat suuriin pitoisuuksiin vaurioita. Runsaasti arseenia sisältävää pohjavettä juovilla lehmillä arseenia saattaa siirtyä havaittavia määriä maitoon. Suomessa tuotettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden raskasmetallipitoisuudet ovat kuitenkin olleet alhaiset.

Teollisuus päästöt saattavat aiheuttaa fluorin (F) ilmalaskeumaa, ja päästöt voivat aiheuttaa myrkytysoireita teollisuuslaitosten lähellä laiduntaville eläimille. Eläimet voivat saada liiallisia määriä fluoria rehun fosfaattilähteistä, jos niistä ei ole poistettu liikaa fluoria ennen käyttöä.

Nitriittejä syntyy luonnossa typen mikrobiologisessa kierrossa. Niitä syntyy myös ruuansulatuseläimistöissä nitraattien pelkistyessä nitriiteiksi. Nitriittien ei kuitenkaan ole todettu aiheuttaneen myrkytysoireita tuotantoeläimille.

Orgaaniset haitalliset aineet ja jäämät

Homemyrkyt eli mykotoksiinit ovat homesienten erittämiä myrkyllisiä yhdisteitä. Jyvien pinnalla on aina paljain silmin näkymättömiä sieni-itiöitä ja -rihmastoa. Silloin kun jyvässä näkyy punaista tai harmaata homeetta on kyseessä jo paha saastunta. Toksiinien määrä ei kuitenkaan riipu homeiden määrästä, vaan jopa lähes terveen näköisessä viljassa voi olla toksiineja. Vaikka toksiineja tuottavat homeet voidaan kuumentamalla tai muulla käsittelyllä tappaa, toksiinit eivät näillä toimenpiteillä yleensä häviä.

Rehuaineissa ja kaupallisissa rehuseoksissa on asetettu suurin sallittu pitoisuus aflatoksiini B1:lle. Afla-

toksiinia erittävä *Aspergillus* -home viihtyy lämpimässä (+25-32 °C) ja kosteissa olosuhteissa. Tästä johtuen sitä esiintyy maissipohjaisissa rehuissa sekä muissa lämpimän ilmanalan vaativissa rehuksissa. Aflatoksiini B1 on useimmille eläinlajeille voimakas myrkytys. Märehtijät sietävät sitä kuitenkin yksimähtäisemmin. Aflatoksiini kertyy maksaan ja voi siirtyä rehusta eläimistä saataviin tuotteisiin, kuten maitoon.

Aflatoksiini B1:n lisäksi tietyille mykotoksiineille on asetettu ohjearvot. Kyseisiä yhdisteitä ovat: deoksinivalenoli (DON), zearaleoni (ZEA), okratoksiini A (OTA) sekä fumonisiinit B1 ja B2. Edellä mainitut mykotoksiinit ovat myrkyllisiä useimmille eläinlajeille. Okratoksiini A voi siirtyä rehusta myös eläimistä saataviin elintarvikkeisiin. Ohjearvoja käytetään arvioitaessa rehujen, esimerkiksi viljan, soveltuvuutta eläinten ruokintaan.

Torajyvä on kasvien tunnetuimpia sienitauteja. Ruukiin ja ohran tähkissä tavataan sienien aiheuttamia mustan sinipunaisia, 2-4 cm:n pituisia torajyviä, jotka ovat myrkyllisyytensä vuoksi vaarallisia sekä ihmisille että eläimille. Torajyväaltistus aiheuttaa muun muassa väsymystä, syönnin vähenemistä sekä yleistä huonovointisuutta.

Myös seuraaville orgaanisille haitallisille aineille on säädetty suurin sallittu pitoisuus rehuissa: gossypoli, haihtuva sinappiöljy, syaanivety, teobromiini ja viinylitio-oksatsolidoni.

Orgaanisiin haitallisiin jäämiin kuuluu pääsääntöisesti torjunta-aineiden tehoaineita tai niiden metaboliitteja (aineenvaihduntatuotteita) tai johdannaisia. Suomessa viljeltyjen rehuksien ja niistä valmistettujen rehujen torjunta-ainejäämät ovat alhaisia.

Dioksiinit ovat kaikkialle levinneitä ympäristösaasteita, jotka aiheuttavat pieninäkin annoksina monia biokemiallisia ja myrkyllisiä vaikutuksia selkärangkaisissa. Dioksiinit ovat pysyviä yhdisteitä, joten päästöjen pienentämisestä huolimatta ympäristössä esiintyy edelleen merkittäviä määriä dioksiineja.

Kasviperäiset epäpuhtaudet

Monet myrkylliset kasvit voivat aiheuttaa eläimille epämääräisiä oireita, joiden tunnistaminen kasvi-myrrykykseen voi olla vaikeaa. Tavallisia oireita ovat mahakipu, oksentelu ja ripuli. Myös selvästi havaittava limakalvoärsytys tai rakkuloiden muodostuminen iholle voi liittyä myrkykkäkasveihin.

Kasvimirkyongelmia voivat aiheuttaa rehuissa epäpuhtautena olevat myrkylliset siemenet ja muut kasvin osat. Merkittävimpiä rehujen kasvimirkyongelmia aiheuttavia lajeja ovat risiini, sappiruohot, mustasinappi ja hulluruoho.

Haitallisten aineiden suurimmista sallituista pitoisuuksista rehuissa säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 10/2008 ja siihen myöhemmin tehdyissä muutoksissa.

Liite 2.



REHUKIRJANPITO
Tilän rehutoimitukset, tuotanto ja käyttö

1 (1)
Lomakemalli

Vuosi:	Viljelijän / kotieläintuottajan nimi:	Tilatunnus:
--------	---------------------------------------	-------------

A. Rehuhankinnat tilalle¹⁾

Rivi	Rehuntuotteen nimi	Myyjän toimittajan nimi ja osoite	Rehun määrä (tn)	Toimituspäivä	Eläinryhmä ²⁾	Rehun käytön lopettamisaika ³⁾
1						
2						
3						
4						
5						

B. Rehuluovutukset tilalta

Rivi	Rehuntuotteen nimi	Rehun ostajavastaanottajan nimi ja osoite	Rehun määrä (tn)	Toimituspäivä
1				
2				
3				
4				
5				

C. Tilalla itse tuotettu rehu⁴⁾

Rivi	Rehuntuotteen nimi ja luonne	Eläinryhmä ²⁾	Rehun käytön lopettamisaika ³⁾
1			
2			
3			
4			
5			

Lisätietoja:

--

¹⁾ Rehuhankinnoilla tarkoitetaan esimerkiksi täysrehujen, rehuviljeiden ja rehun lisäaineiden hankintaa tilalle

²⁾ Eläinryhmiä tarkoitetaan esimerkiksi vasikoita, lypsylehmiä, porsaita ja emakoita

³⁾ Rehun käytön lopettamisaika ilmoitetaan kokkiolosuhteita sisältävien rehujen osalta, koska niiden käyttöön liittyy varoaika

⁴⁾ Tilalla itse tuotettua rehua tarkoitetaan esimerkiksi heinää, säilörehua ja viljaa

Liite 3.



ILMOITUS REKISTERÖINTIÄ VARTEN
Rehualan alkutuotannon toimija

1 (2)

Lomake F

Päivämäärä

Dnro

Uusi rekisteröinti Rekisteröintitietojen muutos

PERUSTIEDOT

Tilatunnus (Y-tunnus/Henkilötunnus)	Tuottajan/maatilayrityksen nimi	
Jakeluosoite	Postinumero ja -toimipaikka	Tilan sijaintikunta
Puhelinnumero	Sähköpostiosoite	
Yhdys henkilön nimi (jos eri kuin tuottaja)		Yhdys henkilön puhelinnumero

TUOTANTOSUUNTA

maidontuotanto
 naudanlihan tuotanto
 lammas-/vuohituotanto
 porsastuotanto
 sianlihan tuotanto
 hevostalous
 kananmunantuotanto
 siipikarjanlihan tuotanto
 porotalous
 vesiviljely
 kasvintuotanto
 muu, mikä?

Rehun tuotanto (sekä omaan käyttöön että myyntiin), sekoitus ja käyttö sekä valmistus edellyttävät rekisteröitymistä rehualan toimijaksi

Rekisteröidyn rehualan toimijaksi seuraavan/seuraavien alkutuotannon toiminnan/toimintojen osalta (katso täyttöohje seuraavalta sivulta)

Rehun tuotanto (esim. rehuviljan viljely, säilörehun teko)
 Rehun sekoittaminen ilman lisäaineita/esiseoksia tilan omaan käyttöön
 Rehun käyttö (eläinten ruokinta)

Rekisteröidyn rehualan toimijaksi seuraavan toiminnan osalta:

Rehun valmistaminen lisäaineita/esiseoksia käyttäen tilan omaan käyttöön

Lisätietoja:

Vakuutan edellä annetut tiedot oikeiksi

Aika ja paikka	Allekirjoitus ja nimeselvennys
----------------	--------------------------------

Lomakkeen palautus: **Elintarviketurvallisuusvirasto Evira**
Rehujasto
Mustialankatu 3, 00790 Helsinki



TÄYTTÖOHJEET

Viranomaisen velvollisuus pitää rekisteriä rehualan toimijoista perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 183/2005 rehuhygieniasta. Sen mukaan rehualan toimijat, mukaan lukien viljelijät, eivät saa harjoittaa toimintaansa ilman rekisteröintiä tai hyväksyntää. Hyväksyntää vaaditaan tietyissä tapauksissa (katso Eviran nettisivut, tietoa rehualan toimijoille – viljelijät ja kotieläintuottajat).

Perustietokohdassa ilmoitetaan ensisijaisesti tilatunnus ja mikäli tilatunnusta ei ole, ilmoitetaan Y-tunnus. Mikäli alkutuotannon toimijalla ei ole kumpaakaan edellä mainittua tunnusta, ilmoitetaan henkilötunnus.

Rehun tuotannolla tarkoitetaan rehujen tuotantoa, esimerkiksi rehuviljan viljelyä myyntiin, vastikkeettomaan luovutukseen ja/tai tilan elintarviketuotantoeläinten ruokintaan. Rehun alkutuotantoa on myös alkutuotteiden kuljetus, varastointi ja käsittely tuotantopaikalla sekä alkutuotteiden kuljetus tuotantopaikalta esimerkiksi rehutehtaalle tai (tilan ulkopuoliseen) varastoon.

Rehun sekoittaminen yksinomaan oman tilan tarpeisiin käyttämättä lisäaineita tai lisäaineita sisältäviä esiseoksia on myös alkutuotantoa. Säilörehun säilöntäaineet ovat rehun lisäaineita, mutta tässä yhteydessä ne lasketaan kuuluvaksi rehun alkutuotantoon (rehun tuotanto).

Rehun käyttö on rehualan alkutuotannon toimintaa, kun eläimiä ruokitaan joko kotoisilla tai ostorehuilla.

Viljelijä tai tuottaja voi rekisteröityä rehualan alkutuotannon toimijaksi joko yhden tai useamman yllä mainitun toiminnon osalta.

Rehun valmistus tilan omaan tarpeeseen lisäaineita tai esiseoksia käyttämällä ei ole alkutuotannon toimintaa, mutta sekin rekisteröidään tukihakulomakkeella tai lomakkeella F. Jos tila käyttää hyväksyntää vaativia lisäaineita tilaseosten valmistuksessa (Formi[™] LHS vieroitetuille porsaille ja lihasioille, VevoVital vieroitetuille porsaille, kokkidiostaatit) niin tilan tulee rekisteröityä lomakkeella A ja hakea hyväksyntää lisäaineidenkäyttöön lomakkeella C.

Myyntiä varten tapahtuva rehun sekoittaminen tai valmistaminen tilalla tulee rekisteröidä Eviraan lomakkeella A.

Lisätietoja: Merja Manninen, puh. 040 489 3412, merja.manninen@evira.fi
Tarja Root, puh. 040 572 5397, tarja.root@evira.fi

Liite 4. Nautoja, sikoja, lampaista, vuohia ja munivia kanoja koskevat täydentävien ehtojen valvontaan liittyvät eläinsuojelulainsäädännön vaatimukset

Kaikkien tuotantoeläinten paitsi turkiseläinten osalta on pidettävä kirjaa eläinten saamasta lääkityksestä.

Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys. Kirjanpidosta on käytävä ilmi eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen antopäivämäärä, lääkkeen nimi ja määrä, lääkkeelle määrätty varo-aika sekä lääkkeen myyjän nimi.

Naudat

Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että neste-mäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Tarvittaessa nautojen ma-kuualue on kuivitettava.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva.

Naudalle annettavan rehun on oltava koostumuk-seltaan sille sopivaa. Nautojen juoma-astiat ja juot-tolaitteet on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä.

Jos rehua ei ole jatkuvasti tarjolla, pihatossa olevien kaikkien nautojen on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Pihatossa ruokintapöydän reunan pituuden on oltava täysikasvuista nautaa kohden vähintään 70 cm ja nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden vähintään 40 cm. Jos rehua on naudoille jat-kuvasti tarjolla, ruokintapöydän reunan pituuden on oltava vähintään 40 cm täysikasvuista nautaa kohden ja vähintään 30 cm nuorkarjaan kuuluvaa nau-taa kohden.

Ympärivuotisesti ulkona pidettävillä naudoilla on ol-tava asianmukaiset ruokinta- ja juoma-astiat. Juo-ma-astioiden on oltava lämmitettäviä tai niiden tu-lee pysyä muutoin sulina ja sopivan lämpöisenä.

Pihatossa on jokaista alkavaa 10 naudan ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juot-tolaite. Muilla kuin lypsylehmillä on jokaista alka-vaa 20 naudan ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite kuitenkin siten, että juoma-astioita tai juottolaitteita on yli 10 naudan ryhmälle oltava vähintään kaksi. Kylmäpihatossa juoma- astioiden tai juottolaitteiden on oltava läm-mitettäviä.

Parren on oltava niin pitkä ja leveä, että nauta voi seistä ja maata tasaisella alueella. Kytkeytynä pidet-tävän lehmän, hiehon ja sonnin parren etummaisen puoliskon on oltava kiinteäpohjainen.

Vasikat

Vasikkaa ei saa pitää kytkettynä kuin tilapäisesti esimerkiksi ruokinnan tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kui-vitettu makuupaikka. Vanhemmilla vasikoilla lattia on tarvittaessa kuivitettava nestemäisten eritteiden poistamiseksi.

Yksittäiskarsinassa pidettävän vasikan karsinan on oltava vähintään vasikan säkäkorkeuden levyinen ja karsinan pituuden vähintään vasikan pituus mi-tattuna turvasta lantioluun istuinkyhmyyn kerrottu-na 1,1:llä.

Yksittäiskarsinassa vasikan on voitava nähdä ja kos-kettaa lajitovereita. Umpiseinäistä karsinaa voidaan käyttää vain eläinlääketieteellisestä syystä. Yli kah-deksanviikkoista vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsi-nassa kuin eläinlääketieteellisestä syystä.

Vasikat on ruokittava ja juotettava vähintään kaksi kertaa päivässä.

Sairaalla tai vahingoittuneella vasikalla on oltava jatkuvasti saatavilla puhdasta vettä. Kuumalla sääl-lä kaikilla vasikoilla on oltava vettä jatkuvasti tar-jolla.

Taulukko 1. Vasikoiden ryhmäkarsinan pinta-ala-vaati-mukset

Vasikan paino (kg)	Lattiapinta-ala vähintään (m ² /eläin)
alle 150	1,5
150-220	1,7
yli 220	1,8

Siat

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläin-suojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva. Jos sikojen hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, sikalassa on voitava jär-jestää sikojen hyvinvoinnin kannalta riittävä ilman-vaihto ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Tällöin on ilmanvaihtojärjestelmässä oltava häly-tysjärjestelmä toimintahäiriöiden varalle. Hälytys-järjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Sikojen on voitava nähdä muita sikoja ja niillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Niitä on pidettävä ryhmässä paitsi, jos yksittäin pi-toon on eläinlääketieteellinen syy tai syynä sian vä-likäinen vihamielisyys. Karjua voi kuitenkin pitää yksittäiskarsinassa. Sikoja ei pidetä kytkettynä.

Emakkoa ja ensikkaa voidaan pitää erillään ryhmäs-tä porsimisen ja tiineyttämisen ajan. Tämä aika al-kaa viikkoa ennen odotettua porsimista ja päättyy neljän viikon kuluttua tiinehtymiseen johtaneesta astutuksesta tai siemennyksestä. Tällöin niitä voi-daan pitää kääntymisen estävässä porsitus- tai jou-

tilashäkissä. Tämä vaatimus koskee 1.1.2003 jälkeen rakennettuja tai peruskorjattuja sikaloita. Vanhemmissa sikaloissa pidettäviä emakoita ja ensikoita vaatimus koskee vasta vuoden 2013 alusta, ellei sikalaa tätä ennen peruskorjata. Eli niissä joutilashäkkejä voi käyttää koko tiineyden ajan.

Emakoita ja ensikoita voidaan pitää viikkoa ennen odotettua porsimista ja porsimisen ajan vailla näköyhteyttä muihin sikoihin esimerkiksi erillisessä porsitusosastossa.

Porsimiskarsinassa on oltava emakon tai ensikon takana riittävästi esteetöntä tilaa porsimista varten.

Porsituskarsinan tai -häkin on oltava sellainen, että emakko voi imettää pikkuporsaita vaikeuksista. Jos emakko voi liikkua porsituskarsinassa vapaasti, on karsinassa oltava pikkuporsaita suojaavia rakenteita kuten porsasaitoja.

Porsaat on kastoitava alle 8 päivän ikäisenä, jos käytetään avointa leikkausmenetelmää. Vanhemmat porsaat kastoi eläinlääkäri anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen.

Pikkuporsilla on oltava porsituskarsinassa kiinteäpohjainen ja kuiva makuualue, johon kaikki pikkuporsaat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Lisäksi niillä on tarvittaessa oltava asianmukainen lämmitin.

Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä sellaista materiaalia, jonka avulla siat voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan kuten tonkimista ja tutkimista. Tällaista materiaalia on muun muassa olki, heinä, puu, sahajauho, turve tai vastaavien materiaalien sekoitus. Kyseisen materiaalin on oltava riittävän hyvälaatuisia, jotta se ei vaaranna sikojen terveyttä. Tämä vaatimus koskee 1.1.2003 jälkeen rakennettuja tai peruskorjattuja sikaloita sekä vanhempia sikaloita muiden kuin emakoiden ja ensikoiden osalta. Vanhemmissa sikaloissa pidettäviä emakoita ja ensikoita vaatimus koskee vasta vuoden 2013 alusta, ellei sikalaa tätä ennen peruskorjata.

Yli kahden viikon ikäisillä sioilla on oltava jatkuvasti saatavilla puhdasta ja raikasta vettä.

Siat on ruokittava vähintään kerran päivässä. Rehun on oltava sioille ravintoainekoostumukseltaan sopivaa ja riittävän energiapitoista. Ryhmäkarsinassa sikojen on voitava syödä yhtä aikaa, jollei rehua ole jatkuvasti tarjolla tai jollei ruokintaan käytetä automaattista siat yksittäin ruokkivaa ruokintalaitetta.

Emakot ja ensikot ryhmäkarsinassa

Nämä vaatimukset koskevat 1.1.2003 jälkeen rakennettuja tai peruskorjattuja sikaloita. Vanhempia sikaloita vaatimukset koskevat vasta vuoden 2013 alusta, ellei sikalaa tätä ennen peruskorjata. Esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava emakkoa kohden vähintään 2,25 m² ja ensikkoa kohden 1,64 m². Edellä mainitusta pinta-alasta on emakoilla oltava vähintään 1,3 m² ja ensikoilla vähintään 0,95 m² kiinteää tai sellaista rakolattia, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 15 % pinta-alasta.

Jos eläimiä pidetään alle kuuden eläimen ryhmässä, eläinten käytettävissä olevan esteettömän lattian kokonaispinta-alan on oltava 10 % suurempi kuin eläinryhmän tarvitsema laskennallinen pinta-ala osoittaa. Vähintään 40 eläimen ryhmässä pidettävien eläinten käytettävissä olevaa esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa voidaan pienentää 10 %.

Emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinan seinämien pituuden on oltava yli 2,8 metriä. Jos ryhmäkarsinassa pidetään alle kuuden eläimen ryhmää, karsinan seinämien pituuden on kuitenkin oltava yli 2,4 metriä.

Karjun karsina

Karjulla on oltava esteetöntä lattiapinta-alaa vähintään 6 m². Jos karsinaa käytetään myös astutukseen, esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava vähintään 10 m².

Munivat kanat

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva. Jos kanojen hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, kanalassa on voitava järjestää kanojen hyvinvoinnin kannalta riittävä ilmanvaihto ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Tällöin on ilmanvaihtojärjestelmässä oltava hälytysjärjestelmä toimintahäiriöiden varalle. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Kaksi- tai useampikerroksisen kanojen pitojärjestelmän on oltava sellainen, että jokainen kerros voidaan tarkastaa suoraan ja vaivatta ja että kanat voidaan poistaa kerroksista asianmukaisesti. Päällekkäin sijoitettavat kerrokset on rakennettava ja sijoitettava siten, että kanojen ulosteet eivät putoa alempiin kerroksiin.

Kanojen saatavilla on oltava riittävästi rehua ja jatkuvasti juomavettä.

Kanalassa on käytettävä 24 tunnin valaistusrytmiä niin, että vuorokaudteen sisältyy riittävän pitkä yhtäjaksoinen pimeä aika.

Taulukko 2. Varustelemattomat häkit

Kanoja häkissä kpl	Vähintään cm ² /kana
1	1000
2	600
3-7	550

Yhdessä häkissä saa olla enintään 7 kanaa. Häkin korkeuden on oltava vähintään 40 cm alueella, jonka koko on vähintään 65 % häkin pinta-alasta. Muissa osissa häkkiä korkeuden on oltava vähintään 38 cm. Häkin pohjan kaltevuus ei saa ylittää 14 °:a tai 8°:tta.

Useamman kanan häkissä ruokintakourun pituuden on oltava vähintään 12 cm täysikasvuista kanaa kohden. Lisäksi häkissä on oltava vähintään kaksi

juottolaitetta tai vesiastiaa tai yhtäjaksoinen vesikouru. Vesikourun pituuden on tällöin oltava vähintään 10 cm kanaa kohden.

1.1.2005 jälkeen ei varustelemattomia häkkeitä ole saanut ottaa käyttöön. Niiden käyttö on kokonaan kiellettyä vuoden 2012 alusta.

Varustellut häkit

Tilaa kanaa kohden on oltava vähintään yhteensä 750 cm², josta on oltava kanan käytettävissä olevaa alaa vähintään 600 cm². Niissä osissa häkkiä, jotka ovat käytettävissä olevan alan ulkopuolella, häkin korkeuden on oltava vähintään 20 cm. Häkin kokonaispinta-alan on aina oltava vähintään 2000 cm². Ruokintakourun pituuden on oltava vähintään 12 cm täysikasvuista kanaa kohden. Jos kanojen juottoon käytetään vesinippoja tai kuppeja, kunkin kanan ulottuvilla pitää olla vähintään kaksi kuppia tai nippaa.

Kanoilla pitää olla pesä ja pehkoa nokkimista ja kuopimista varten. Häkissä on oltava sopivaa orsitiilaa vähintään 15 cm kanaa kohden.

Häkkirivien välillä pitää olla vähintään 90 cm leveä käytävä. Alimman häkkikerroksen on oltava vähintään 35 cm korkeudella lattiasta.

Avokanalat (lattiakanalat, kerrosritiläkanalat)

Avokanalassa saa olla enintään yhdeksän kanaa käytettävissä olevan alan neliometriä kohden.

Jos kanoilla käytetään ruokintakouruja, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 10 cm kanaa kohden. Jos kanoilla käytetään pyöröruokkijoita, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 4 cm kanaa kohden.

Jos kanoilla käytetään yhtäjaksoisia vesikouruja, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 2,5 cm kanaa kohden. Jos kanoilla käytetään pyöröjuottolaitteita, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 1 cm kanaa kohden. Jos kanoilla käytetään vesinippoja tai -kuppeja, on kutakin alkavaa 10 kanan ryhmää kohden oltava vähintään yksi nippa tai kuppi siten, että kunkin kanan ulottuvilla on vähintään kaksi nippaa tai kuppia.

Jokaista alkavaa seitsemän kanan ryhmää kohden on oltava vähintään yksi pesätila. Jos kanalassa käytetään yhteispesä, pesätilaa on oltava jokaista alkavaa 120 kanan ryhmää kohden vähintään 1 m². Kanalassa on oltava orsitiilaa vähintään 15 cm kanaa kohden. Kanojen käytettävissä on oltava pehkoa nokkimista ja kuopimista varten.

Vähintään 350 kanan avokanaloille asetettavat lisävaatimukset

Kanaa kohden on oltava vähintään 250 cm² pehkuilla varustettua aluetta, ja vähintään yhden kol-

masosan lattian pinta-alasta on oltava pehkuilla varustettua. Orsia ei saa olla pehkualueen yläpuolella. Orsien välisen vaakasuoran etäisyyden toisistaan on oltava vähintään 30 cm sekä etäisyyden seinästä vähintään 20 cm.

Sellaisessa kanalassa, jossa kanat voivat liikkua vapaasti eri tasojen välillä, voi tasoja olla enintään neljä. Tasojen välisen esteettömän korkeuden on oltava vähintään 45 cm.

Jos kanoilla on käytössä ulkotila, on sinne johdettava useita vähintään 35 cm korkuisia ja vähintään 40 cm levyisiä ulosmenoaukkoja. Ulosmenoaukot on sijoitettava rakennuksen koko pituudelle, ja niiden yhteenlasketun leveyden on oltava vähintään 2 metriä jokaista 1000 kanan ryhmää kohden. Tarhassa on päästävä suojaan epäsuotuisilta sääoloilta ja petoeläimiltä. Tarvittaessa tarhassa on oltava juottolaitteet.

Lampaat

Lammasta ei saa pitää kytkettynä kuin tilapäisesti esimerkiksi ruokinnan tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi.

Lampaille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Jos rehua ei ole lampaille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden lammasta kohden on oltava vähintään 35 cm suoraa ruokintahäkkiä käytettäessä ja vähintään 20 cm ympyränmuotoista ruokintahäkkiä käytettäessä. Suoraa ruokintahäkkiä käytettäessä ruokintahäkin reunan pituuden tiinettä uuhua kohden tulee olla vähintään 45 cm.

Jos rehua on jatkuvasti tarjolla, ruokintahäkin reunan pituuden lammasta kohden on oltava vähintään 17 cm.

Karitsan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Viikon ikäisestä alkaen karitsan saatavilla on oltava ruohoa, heinää tai muuta kuitupitoista rehua sekä puhdasta vettä.

Lampaiden juottolaitteet ja juoma-astiat on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä. Vesi ei myöskään saa päästä jäätymään.

Taulukko 3. Lompaita ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattiapinta-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, vähimmäiskoko lammasta kohden

	Lampaiden keskimääräinen paino/eläin (kg)	Täytepohjalattia (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Karitsa	alle 15	0,25	0,25	-
Karitsa	30	0,50	0,50	-
Karitsa	yli 30	0,75	0,75	-
Lammas	55	1,0	0,8	0,8
Lammas	75	1,4	1,0	1,0
Tiine uuhi	55	1,3	1,1	1,1
Tiine uuhi	75	1,7	1,3	1,3

Jos lammasta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että lammas pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Vuohet

Vuohia ei saa pitää kytkettynä kuin tilapäisesti esimerkiksi ruokinnan tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi.

Vuohille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Jos rehua ei ole vuohille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden kiliä kohden on oltava vähintään 20 cm, nuorvuohia kohden vähintään 33 cm, täysikasvuista vuohia kohden vähintään 40 cm ja tiinettä kuttua kohden vähintään 45 cm.

Vuohien juottolaitteet ja juoma-astiat on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään. Lypsettävien kuttujen saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä.

Taulukko 4. Vuohia ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattiapinta-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, vähimmäiskoko vuohia kohden

Ikäluokka	Täytepohja (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Kili	0,25	0,25	-
Nuorvuohi	0,5	0,5	0,5
Vuohi	1,20	1,0	1,0

Jos täysikasvuista vuohia pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että vuohi pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Liite 5. Muita tuotantoeläimiä koskevat täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät vaatimukset

Kaikkien tuotantoeläinten paitsi turkiseläinten osalta on pidettävä kirjaa eläinten saamasta lääkityksestä.

Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys. Kirjanpidosta on käytävä ilmi eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen antopäivämäärä, lääkkeen nimi ja määrä, lääkkeelle määrätty varo-aika sekä lääkkeen myyjän nimi.

Peurat

Peuratarhan maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava peurojen tarhaukseen sopiva. Peuratarhan pinta-alasta vähintään 10 % on oltava metsää tai pensaikkoo. Peurojen lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvillisuuteen.

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia.

Samassa ryhmässä liikkuvien peurojen on voitava syödä samanaikaisesti. Sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva peura ei saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-alueetta ja jokaisella peuralla on oltava mahdollisuus rauhalliseen syömiseen.

Peurojen lisäruokinnassa on vältettävä ravinnon koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. Peurojen ruokinta- ja juottoastiat on pidettävä puhtaina eikä rehu saa tarpeettomasti likaantua.

Strutsieläimet

Eläinsuojan on tarjottava strutsieläimille suoja epäsuotuisilta sääolosuhteilta kuten pakkaselta, lumelta, jäältä, tuulelta, sateelta ja loskalta. Eläinsuojan on oltava vedoton ja kuiva. Sen lämpötilan, ilmanvaihdon ja valaistuksen on oltava siellä pidettäville eläimille sopiva. Sähköjohdot on sijoitettava siten, että ne ovat lintujen ulottumattomissa.

Strutsieläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Ruokinnassa erityistä huomiota on kiinnitettävä ravinnon koostumukseen, jotta vältetään nivel- ja luustovaurioiden syntyminen. Strutsieläinten saatavilla on oltava niille sopivaa sekä kärkeää että tuoretta rehua jo poikasiästä lähtien. Alle kolmen kuukauden ikäisten poikasten saatavilla on oltava jatkuvasti rehua. Ruokinnassa on vältettävä äkillisiä ruokinnanmuutoksia. Eläinten saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä.

Yli viiden päivän ikäisten strutsieläinten saatavilla on oltava sopivan kokoista soraa tai pieniä kiviä ruuansulatusta varten. Muutaman viikon ikäisille poikasille annetaan soraa vain pieniä määriä.

Taulukko 1. Strutsien pidossa noudatettavat vähimmäistilavaatimukset

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Eläinsuoja Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Ulkoai- taus Pinta-ala/lintu (m ²) vähintään	Ulkoaitauksen pinta-ala (m ²) vähintään
alle 4 päivää	40	1		
yli 4 päivää - 3 viikkoa	40	5	10	100
yli 3 viikkoa - 6 kuukautta	40 ¹⁾	15	10 - 40	100 - 1000 ³⁾
yli 6 kuukautta - 1 vuosi		30	800/3	1000
yli 1 vuosi - sukukypsyyssikä		30	1000/3	1000
täysikasvuinen	2)	30	2000/3	1000

¹⁾ Edellyttäen, että strutsinpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾ Jos useampaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuilla on riittävästi suoja ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾ Tila on suhteutettava linnun ikään

Taulukko 2. Emujen pidossa noudatettavat vähimmäistilavaatimukset

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Eläinsuoja Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Ulkoai- taus Pinta-ala/lintu (m ²) vähintään	Ulkoaitauksen pinta-ala (m ²) vähintään
alle 4 päivää	40	1		
yli 4 päivää - 3 viikkoa	40	5	5	75
yli 3 viikkoa - 6 kuukautta	40 ¹⁾	10	20	100 - 500 ³⁾
yli 6 kuukautta - 1 vuosi		20	150	500
yli 1 vuosi - sukukypsyyssikä		20	200	500
täysikasvuinen	1+1 ²⁾	30	250	500

- 1) Edellyttäen, että emunpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.
 2) Jos useampaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuilla on riittävästi suojaa ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.
 3) Tila on suhteutettava linnun ikään.

Taulukko 3. Rheojen pidossa noudatettavat vähimmäistilavaatimukset

	Eläin-suoja	Ulkoai- taus		
linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Pinta-ala/lintu (m ²) vähintään	Ulkoaitauksen pinta-ala (m ²) vähintään
alle 4 päivää	40	1		
yli 4 päivää - 3 viikkoa	40	5	5	75
yli 3 viikkoa - 6 kuukautta	40 ¹⁾	10	20	100- 500 ³⁾
yli 6 kuukaut- ta - 1 vuosi		20	150	500
yli 1 vuosi -sukukyp- syyssikä		20	200	500
täysikasvui- nen	1+1 2)	30	250	500

- 1) Edellyttäen, että rheanpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.
 2) Jos useampaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuilla on riittävästi suojaa ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.
 3) Tila on suhteutettava linnun ikään.

Hevoset

Hoidossa olevalle eläimelle on annettava sille sopivaa hyvälaatuista juomaa. Eläimen terveydelle tietävästi vaarallisen juoman antaminen on kiellettyä. Hevoselle annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan ja valaistuksen on oltava eläinsuojassa pidettävälle hevoselle sopivat. Jos eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa laitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Yksittäiskarsina

Alla olevat tilavaatimukset koskevat talleja, jotka on otettu käyttöön 31.12.2000 jälkeen. Kaikkia talleja nämä vaatimukset koskevat vuoden 2014 alusta.

Taulukko 4. Hevosen yksittäiskarsinan vähimmäistilavaatimukset

Hevosen säkäkorkeus (m)	Karsinan pinta-ala (m ²)
Enintään 1,08	4,0
Yli 1,08 mutta enintään 1,30	5,0
Yli 1,30 mutta enintään 1,40	6,0
Yli 1,40 mutta enintään 1,48	7,0
Yli 1,48 mutta enintään 1,60	8,0
Yli 1,60	9,0

Edellä olevan taulukon tilavaatimuksia ei sovelleta silloin, kun kyseessä on hevosen tilapäinen ja lyhyt-aikainen säilyttäminen kilpailu-, näyttely- tai muun vastaavan matkan aikana.

Ryhmässä pidettävät hevoset

Alla olevat tilavaatimukset koskevat talleja, jotka on otettu käyttöön 31.12.2000 jälkeen. Kaikkia talleja nämä vaatimukset koskevat vuoden 2014 alusta.

Taulukko 5. Ryhmäkarsinassa pidettävien hevosten vähimmäistilavaatimukset kutakin hevosta kohden

Täysikasvuinen hevonen	Yksittäiskarsinan pinta-ala*
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	75 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
Alle 12 kk ikäinen varsa	50 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*

* Edellä olevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.

Taulukko 6. Pihatossa sellaisessa makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, pidettävien hevosten vähimmäistilavaatimukset kutakin hevosta kohden

Täysikasvuinen hevonen	80 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	60 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
Alle 12 kk ikäinen varsa	40 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*

* Edellä olevan, yksittäiskarsinaa koskevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.

Silloin, kun hevosia pidetään ryhmässä, jokaista alkavaa 10 hevosen ryhmää kohden on oltava käytettävissä sairaskarsina tai muu asianmukainen, tarvittaessa lämmitettävä, tila hevosten ryhmästä erottamista ja hoitoa varten.

Pilttuu

Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus lisätynä 10 cm:llä ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus lisätynä 25 cm:llä. Vie-rekkäisten pilttuiden väliseinän kiinteän osan korkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 0,9.

Biisonit

Biisonien lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvillisuuteen. Kutakin alkavaa kolmen täysikasvuisen eläimen ryhmää kohden tarhassa on oltava tilaa vähintään yksi hehtaari.

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia. Pitopaikassa ei saa esiintyä jät-kuvaa eläintä häiritsevää tai sille haittaa aiheuttavaa melua.

Samassa ryhmässä liikkuvien biisonien tulee voida syödä samanaikaisesti. Jokaisella eläimellä on oltava mahdollisuus rauhalliseen syömiseen eikä sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva yksilö saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-aluetta.

Biisonien saatavilla on oltava päivittäin riittävästi juomavettä.

Biisoneille annettavan rehun on oltava sopivan ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Eläinten saatavilla on oltava päivittäin riittävästi korsirehua. Biisonien ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. Biisonien ruokinta- ja juottoasiat on pidettävä puhtaina eikä rehu saa tarpeettomasti likaantua.

Ankat, hanhet ja myskisorsat

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi.

Jos eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, lintujen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Lintujen saatavilla on oltava riittävästi rehua ja juomavettä. Rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Lintujen ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina eivätkä ulosteet saa liata rehua tai juomavettä.

Lintujen juomapaikkojen sekä muiden vesiastioiden ympäristön pitämiseen riittävän kuivana on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Lihantuotantoa varten pidettävien yli neljän viikon ikäisten ankkujen pitopaikassa saa olla ankkuja enintään 16 kg/m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa saa olla ankkuja enintään 20 kg/m². Lihantuotantoa varten pidettävien yli neljän viikon ikäisten hanhien pitopaikassa saa olla hanhia enintään 14 kg/m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa saa olla hanhia enintään 18 kg/m².

Siitokseen käytettävien ankkujen pitopaikassa on oltava tilaa jokaista ankkua kohden vähintään 0,5 m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa on oltava tilaa jokaista ankkua kohden vähintään 0,25 m². Siitokseen käytettävien hanhien pitopaikassa on oltava tilaa jokaista hanhea kohden vähintään 1 m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa on oltava tilaa jokaista hanhea kohden vähintään 0,5 m².

Kalkkunat

Samassa tilassa pidettävän kalkkunaryhmän koon on oltava sopivassa suhteessa lintujen ikään, kokoon, sukupuoleen ja käytettävissä olevaan tilaan. Kalkkunoiden on pitopaikassa pystyttävä seisomaan normaalissa asennossa, kääntymään, räpyttämään, sukimaan, toteuttamaan kalkkunoille tyyppisiä sosiaalisia käyttäytymismuotoja ja pakenemaan muita kalkkunoita.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Lämpötilan on oltava eläinsuojassa pidettäville kalkkunoille sopiva. Jos eläinten terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, eläinsuojassa on oltava mahdollisuus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen myös koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Kalkkunoiden saatavilla on oltava riittävästi ravintoainekoostumukseltaan niille sopivaa rehua sekä jatkuvasti juomavettä. Ruokinta- ja juottolaitteiden korkeutta on säädettävä kalkkunoiden kasvun mukaan siten, että kaikki kalkkunat voivat vaikeuksitta syödä ja juoda. Juomaveden ja tarvittaessa myös rehun kulutusta on pystyttävä seuraamaan. Ruokinta- ja juottoaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta tai rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua.

Kalkkunoiden ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina eivätkä ulosteet saa liata rehua tai juomavettä. Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia.

Turkiseläimet

Turkiseläinten pitopaikassa on oltava riittävä suo- ja epäsuotuisia sääolosuhteita kuten haitallista kylmyyttä, kuumuutta, tuulta ja sadetta vastaan. Pitopaikka, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava.

Turkiseläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Eläinten saatavilla on oltava päivittäin riittävästi puhdasta vettä. Eläinten juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä.

Tilavaatimukset

Turkiseläinten häkkien tilavaatimuksille on siirtymäaika vuoden 2010 loppuun asti vanhojen häkkien osalta tiloilla, jotka ovat aloittaneet toimintansa ennen 1.9.1999. Jos häkkeitä uusitaan tai lisätään tänä aikana, uusien häkkien on täytettävä uudet tilavaatimukset. Siirtymäaika ei koske minkki- ja hilleri-häkkeitä, joiden pinta-ala ilman pesäkoppia on alle 1600 cm² tai korkeus alle 35cm.

Minkki ja hilleri

Taulukko 7. Minkin ja hillerin häkin vähimmäistilavaatimukset

	Pinta-ala ilman pesäkoppia (cm ²)
Täysikasvuinen eläin	2550
Emo pentueen kanssa	2550
Kaksi vieroitettua pentua*	2550

* Jos häkissä pidetään useampaa kuin kahta vieroitettua pentua, on lisätilaa oltava kutakin seuraavaa pentua kohden vähintään 850 cm².

Häkin leveyden on oltava vähintään 30 cm ja pituuden ilman pesäkoppia vähintään 70 cm. Häkin korkeuden on oltava vähintään 45 cm.

Kettu

Taulukko 8. Ketun häkin vähimmäistilavaatimukset

	Pinta-ala (m ²)
Täysikasvuinen eläin	0,8
Emo pentueen kanssa	2,0
Kaksi vieroitettua pentua*	1,2

* Jos häkissä pidetään useampaa kuin kahta vieroitettua pentua, on lisätilaa oltava kutakin seuraavaa pentua kohden vähintään 0,5 m².

Häkin leveyden on oltava vähintään 75 cm ja pituuden vähintään 100 cm. Häkin korkeuden on oltava vähintään 70 cm.

Rämemajava

Taulukko 9. Rämemajavan pitopaikan vähimmäistilavaatimukset

	Pinta-ala ilman vesiallasta (m ²)
Täysikasvuinen eläin	1,0
Emo pentueen kanssa	2,0
Vieroitettu pentu	0,5

Pitopaikan kokonaispinta-alan on oltava kuitenkin vähintään 2 m². Pitopaikan lattiasta vähintään 70 % on oltava kiinteäpohjainen. Rämemajavan pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava asianmukainen vesiallas ja kiinteäpohjainen jaloittelualue.

Sinsilla

Pitopaikan lattiasta vähintään 25 % on oltava kiinteäpohjainen. Sinsillalla on oltava pitopaikassaan mahdollisuus päivittäisiin hiekkakylpyihin.

Viranomaisten yhteystietoja

Maa- ja metsätalousministeriö
Elintarvike- ja terveysosasto (ELO)
PL 30, 00023 Valtioneuvosto
puh. (09) 160 01
www.mmm.fi

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Mustialankatu 3, 00790 Helsinki
puh. 020 690 999
www.evira.fi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY -keskukset)
Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -
vastuualue
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

puh. 020 636 0000
www.ely-keskus.fi

Uudenmaan ELY-keskus
puh. 020 636 0070

Varsinais-Suomen ELY-keskus
puh. 020 636 0060

Satakunnan ELY-keskus
puh. 020 63 60150

Hämeen ELY-keskus
puh. 020 636 0130

Pirkanmaan ELY-keskus
puh. 020 636 0050

Kaakkois-Suomen ELY-keskus
puh. 020 636 0090

Etelä-Savon ELY-keskus
puh. 020 636 0120

Pohjois-Savon ELY-keskus
puh. 020 636 0080

Pohjois-Karjalan ELY-keskus
puh. 020 636 0110

Keski-Suomen ELY-keskus
puh. 020 636 0040

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 020 636 0030

Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 020 636 0140

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 020 636 0020

Kainuun ELY-keskus
puh. 020 636 0100

Lapin ELY-keskus
puh. 020 636 0010

Aluehallintovirastot

www.avi.fi

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
puh. 020 636 1040

Itä-Suomen aluehallintovirasto
puh. 020 636 1030

Lounais-Suomen aluehallintovirasto
puh. 020 636 1050

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
puh. 020 636 1060

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
puh. 020 636 1020

Lapin aluehallintovirasto
puh. 020 636 1010

Ahvenanmaa

Ahvenanmaan valtionvirasto
puh. (018) 635 270
www.ambetsverket.ax

Ahvenanmaan maakunnan hallitus
puh. (018) 25 000
www.regeringen.ax

Lisätietoja myös

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset
Maaseutuvirasto
www.mavi.fi

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Eläinten terveys ja hyvinvointi -yksikkö
Mustialankatu 3, 00790 Helsinki
Puhelin 020 69 0999
Faksi 020 77 24350 • www.evira.fi

Eviran julkaisuja 2/2010
ISSN 1796-4369
ISBN 978-952-225-055-1 (painettu)
ISSN 1797-299X
ISBN 978-952-225-056-8 (pdf)

